

TIRÁŽ

Vydává Wolters Kluwer ČR, a. s.,
U nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3

www.casopisobchodnopravo.cz

všeobecné podmínky:

www.wolterskluwer.cz/obchod

Redakční rada:

JUDr. Mgr. Michal Pospíšil, Ph.D., LL.M.
(předseda)

doc. JUDr. PhDr. Ilona Bažantová, CSc.

prof. JUDr. Josef Bejček, CSc.

prof. JUDr. Martin Boháček, CSc.

prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.

JUDr. Ladislav Derka

prof. JUDr. Jan Dědič

doc. JUDr. Tomáš Dvořák, Ph.D.

JUDr. Ing. Jan Hušek

JUDr. Jan Lasák, LL.M., Ph.D.

doc. JUDr. Petr Liška, LL.M., Ph.D.

doc. JUDr. Dana Ondřejová, Ph.D.

JUDr. Tomáš Pohl

Mgr. Ing. Jan Šovar

Odpovědná redaktorka:

Mgr. Alena Tulachová

tel.: 734 642 108

Príspevky zasílejte na adresu:

casopisobchodnopravo@wolterskluwer.cz

alena.tulachova@wolterskluwer.com

Autorské právo k časopisu vykonává vydavatel.

Přetisk a jiné šíření a užití části nebo celku

včetně zařazení do elektronické databáze je

možné pouze se souhlasem vydavatele.

Stanoviska a názory obsažené v jednotlivých

článcích jsou stanovisky a názory autorů.

Ročník 28. Ročně vychází 10 čísel.

Číslo 2 vychází 14. února 2019.

Roční předplatné (vč. DPH) činí 2 599 Kč.

Roční předplatné tištěného časopisu

s přístupem do elektronického archivu

od roku 2010 činí 3 749 Kč (vč. DPH).

Informace o distribuci a předplatném:

tel.: 246 040 444,

e-mail: predplatne@wolterskluwer.com

Registrováno pod číslem MK ČR E 6020,

ISSN 1210-8278

Časopis je od roku 2008 evidován v Seznamu

recenzovaných neimpaktovaných periodik

RIV. Příspěvky jsou recenzovány redakční

radou. Blíže viz www.casopisobchodnopravo.cz

Časopis je dostupný v ASPI

OBSAH

ČLÁNKY

Lucie Andreisová

PROGRAMY COMPLIANCE

Z POHLEDU OCHRANY

A VYMÁHÁNÍ PRÁV DUŠEVNÍHO

VLASTNICTVÍ..... 2

Lukáš Sadecký

POSTOUPENÍ POHLEDÁVKY

A DOPAD NA ROZHODČÍ

SMLOUVU..... 17

Petr Štillip

RUČENÍ ČLENŮ SPOLEČENSTVÍ

VLASTNÍKŮ ZA DLUHÝ

SPOLEČENSTVÍ..... 24

Z ROZHODOVACÍ PRAXE

OBCHODNÍ KORPORACE –

ČLEN STATUTÁRNÍHO ORGÁNU –

MANAŽERSKÁ SMLOUVA –

VĚCNÁ PŘÍSLUŠNOST..... 28

OTÁZKY A ODPOVĚDI..... 35

RECENZE..... 38

Autoři:

Ing. Lucie Andreisová, Ph.D.

Vysoká škola ekonomická, Fakulta mezinárodních

vztahů, compliance manažer ve Vodafone Group

Ing. Martin Děrgel

daňový poradce

JUDr. Ing. Jan Hušek

emeritní soudce Nejvyššího soudu ČR

Ing. Jan Ployer

daňový poradce

JUDr. Petr Prchal, Ph.D.

Právnická fakulta v Olomouci, advokát

JUDr. Lukáš Sadecký

rozhodce Rozhodčího soudu v Praze

při HK ČR a AK ČR, advokát

Prof. Ing. Jirí Strouhal, Ph.D.

ŠKODA AUTO Vysoká škola, katedra financí

a účetnictví, Masarykův ústav vyšších studií ČVUT

JUDr. Ing. Petr Štillip

Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni

Lucie Andreisová PROGRAMY COMPLIANCE Z POHLEDU OCHRANY A VYMÁHÁNÍ PRÁV DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ¹

I. IMPLEMENTACE PRINCIPŮ OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU A ETICKÝCH POŽADAVKŮ DO TZV. PROGRAMŮ COMPLIANCE

1.1 Úvod do problematiky

Nehmotné statky a informatika jsou pro dnešní moderní společnost nezbytným prvkem s nevídaným a stále rostoucím významem. Díky řadě nových technologií se stávají každodenní součástí života českých a zahraničních podnikatelů i běžných občanů. Tyto technologie sice na jedné straně umožňují snadnější přístup k informacím a jejich následnou úpravu a šíření, avšak také, na straně druhé, mnohem snadnější

zneužívání či porušování souvisejících práv duševního vlastnictví (např. dle zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon). Právě pro snadný přístup a užití i úpravu nehmotných statků je dnes u mnoha lidí rozšířen názor, že požadavky práva duševního vlastnictví není třeba v praxi dodržovat, neboť význam tohoto oboru práva především díky vývoji informačních technologií rapidně klesl a *de facto* vymírá. Takový názor však může přinést značné postihy, a to jak rušitelům z řad osob fyzických, tj. lidí, tak především rušitelům z řad podnikatelů (obchodních korporací). Proto je v praxi systém právních pravidel včetně právních sankcí (a to jak sankcí práva veřejného, tak sankcí práva soukromého) doplněn i technickými či jinými prostředky k ochraně a vymáhání práv duševního vlastnictví a etických standardů. Tyto prostředky právní systém sankcí doplňují a zavádějí u podnikatelských subjektů i celých seskupení nezbytné povědomí o nutnosti ochrany nehmotných statků skrze dodržování a respektování pravidel práva duševního vlastnictví. Součástí těchto ucelených systémů ovlivňování přístupu k duševnímu vlastnictví v podnikatelském (korporačním) prostředí jsou i programy *compliance*, jejichž implementace přispívá k efektivnější ochraně i využití práv duševního vlastnictví. Z pohledu užívání duševního vlastnictví při podnikání by proto jejich zavedení a průběžné udržování mělo být nedílnou součástí činnosti každého podnikatele. Ta se totiž v obecné rovině musí řídit celou řadou právních předpisů, jejichž nedodržení vede k citelným finančním nebo i jiným sankcím např. omezení podnikatelské činnosti či trestní odpovědnost fyzických (zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník) a právnických (zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim) osob nejen ze strany regulačních institucí.² Zároveň však může nedodržením aplikovatelných právních, etických i vnitřních předpisů souvisejících s duševním

vlastnictvím dojít k poškození dobrého jména a reputace podnikatele v očích veřejnosti, což je důsledek, který je zpravidla (obecně) označován jako nefinanční, avšak nese s sebou značné finanční ztráty, které lze jen velmi obtížně vyčíslit předem. Souhrnně se tato rizika označují jako „rizika nesouladu“, tedy *non-compliance*.

Jedním z konkrétních nástrojů řízení a správy *compliance* rizik v podnikatelské praxi jsou, jak uvedeno výše, programy *compliance*, tedy programy, prostřednictvím kterých podnikatel zajišťuje dodržování všech aplikovatelných právních norem, jakož i vytvoření a dodržování příslušných vnitřních předpisů, a to jak předpisů právních, tak předpisů etických. Podnikatel tak musí akcentovat rizika vyplývající pro výkon dané podnikatelské činnosti ze široké řady právních i jiných předpisů³ a přijmout přiměřená opatření, která těmto rizikům zamezí či je alespoň sníží. Nepostačuje však pouhá existence programu *compliance* jako takového, musí se jednat o skutečně efektivní systém, jehož obsah a dodržování daný podnikatel pravidelně kontroluje a vyhodnocuje. Nutno tedy zdůraznit, že s ohledem na vývoj a průběh činnosti toho kterého podnikatele ve spojitosti s vývojem české, evropské, ale i mezinárodní legislativy a etických standardů je nezbytné programy *compliance* a jejich jednotlivé prvky průběžně upravovat a aktualizovat, neboť pouze v takovém případě docílí podnikatel požadovaného stavu, tedy, zjednodušeně řečeno, souladu s požadavky právních i jiných předpisů regulujících jeho činnost (tedy i s požadavky předpisů z oblasti práva duševního vlastnictví, které se přímo či nepřímo dotknou činnosti každého podnikatele).

I vývoj české soukromoprávní legislativy existenci programů *compliance* a jejich následnou implementaci do podnikatelských aktivit, plánů a strategií notně podporuje. V případě zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dále jen „NOZ“, je tak činěno především skrze novou koncepci, filozofii a zásady

soukromého práva, které jsou dnes ve většině případů v zákoně explicitně vyjmenovány. Ať už se tedy jedná o zásadu ochrany osobnosti, slabší strany, vůle, poctivosti a dobré víry či zásadu zákazu zneužití práva, domáhání se práva aj., jedná se v obecné rovině o významný předpoklad, respektive důraz na poctivé a slušné jednání podnikatele, který je navíc umocněn předpokladem odborné péče vyjádřeným v ustanovení § 5 odst. 1 NOZ a relativně přísnějším schématem odpovědnosti podnikatele za jednotlivé případy jeho selhání či nedodržení zákonem předvídaných zásad a pravidel (resp. selhání či nedodržení ze strany jeho zaměstnanců či *managementu* závodu podnikatele). Zavedení a průběžná správa programu *compliance* monitorujícího a především regulujícího jednotlivé aspekty činnosti daného podnikatele významně přispívají k etickému a legálnímu provozování a výkonu (nejen) podnikatelské činnosti, a to právě i v oblasti práva duševního vlastnictví.

Poté, co se v nadcházejících kapitolách a podkapitolách tohoto textu autorka zamyslí nad základním pojetím, prvky a účelem programů *compliance* v obecné rovině, představí dále konkrétní postupy, jak vybrané oblasti práva duševního vlastnictví do těchto programů zasadit, průběžně řídit, spravovat či kontrolovat a v neposlední řadě také vyvíjet jejich dodržování.

1.2 O čem jsou programy *compliance*

Řádně nastavený a funkční program *compliance* poskytuje podnikateli skrze odpovědného pracovníka či tým především pravidelný *monitoring* vývoje regulatorních i jiných pravidel a pomoc při jejich zapracování do konkrétní podnikatelské či jiné činnosti (vnitřní předpisy, procesy, postupy, produkty, reklamní kampaně aj.), konzultační činnost (např. v případě pochybností zaměstnanců podnikatele, zda jsou dodržována regulatorní pravidla a etické standardy), zajištění komunikace s regulatorními

institucemi apod. Proč ale ve zcela obecné rovině takové programy podnikatelé vůbec implementují? Nejčastější důvody či motivy mohou vypadat následovně:⁴

- **Rostoucí počet závazných pravidel** – podnikatel je při výkonu své (nejen) podnikatelské činnosti svazován stále větším a větším množstvím pravidel a předpisů (včetně např. legislativy jiných států či legislativy evropské) cílících do různých oblastí jeho činnosti, např. i do oblasti dodržování, výkonu a ochrany práv duševního vlastnictví. Podstatou programů *compliance* je tato pravidla pochytit, analyzovat a nabídnout podnikateli odpovídající postupy, nástroje a procesy k jejich vyhodnocení, praktickému zavedení a následné kontrole a dodržování.
- **Odpovědnost za soulad s pravidly (resp. vytvoření systému dohledu)** – v rámci implementace programu *compliance* určí podnikatel pracovníka (potažmo celý tým), který dohlíží na dodržování pravidel ve všech oblastech, které se výkonu dané podnikatelské či jiné činnosti týkají a které dotčený podnikatel považuje za relevantní. Takový pracovník či tým pak dohlíží i na dodržování, výkon a ochranu práv v oblasti duševního vlastnictví.
- **Prevence „nesouladu“ (*non-compliance*)** – sjednocením dohledu nad dodržováním závazných pravidel týkajících se konkrétní činnosti daného podnikatele, tedy např. i pravidel na ochranu práv duševního vlastnictví, se významným způsobem snižuje riziko sankcí a dalších negativních dopadů neetické či nelegální činnosti.
- **Kontrola** – je-li program *compliance* efektivně nastaven, umožňuje podnikateli jednoduchou kontrolu nad stavem dodržování závazných pravidel a předpisů – podnikatel se může kdykoli na pověřeného pracovníka (tým) obrátit a dotázat se, jak si v oblasti dodržování pravidel

práva duševního vlastnictví stojí, čím může daný stav podpořit, vylepšit apod.

- **Nutnost** – vytvoření systému *compliance* je v dnešní době a z mnoha důvodů v podstatě nutností.⁵ České, evropské i mezinárodní právo dnes regulují nejen finanční, úvěrové či pojišťovací instituce, ale zpravidla nepřímou i další podnikatele. Design programu *compliance* tak musí odpovídat aktuálním požadavkům aplikovatelných právních a etických předpisů, ale logicky také potřebám daného podnikatele, velikosti jeho závodu, mezinárodním prvkům, nehmotným statkům, oborovým standardům a rizikům, atp.

1.3 Vnější a vnitřní prvky programů *compliance*

Uvádí-li autorka v předchozí podkapitole, že podstatou programu *compliance* daného podnikatele je řádné uchopení všech závazných pravidel (včetně těch týkajících se dodržování, ochrany a vymáhání práv duševního vlastnictví), která „atakují“ provozování a výkon dané (nejen) podnikatelské činnosti, je třeba dále upřesnit, že tato pravidla nemusí vždy vyplývat pouze z tuzemské či zahraniční legislativy. Ačkoli právní předpisy v praxi představují nejobsáhlejší zdroj pro regulaci činnosti podnikatele, nejsou zdrojem jediným, neboť k nim lze přiřadit například i následující prvky: etická pravidla, kulturní odlišnosti, etiketa, neformální struktury apod. (tzv. „vnější prvky programů *compliance*“).

Mezi „vnitřní prvky programů *compliance*“ se pak na druhou stranu tradičně řadí:⁶

- **Řízení („*governance*“)**, tedy vedení (*management*) podnikatele nesoucí celkovou odpovědnost za chod daného závodu a především dostatečnou podporu aktivit spojených s problematikou *compliance* (např. nastavení celkové strategie či priorit a vhodných podmínek); vlastníci směrnic a procesů nesoucí odpovědnost za vytvoření, implementaci, *monitoring*

a kontrolu jim svěřených oblastí zájmu prostřednictvím odpovídajících předpisů, postupů a procesů; a tým *compliance* odpovídající za vytvoření efektivního systému složeného z jednotlivých oblastí zájmu daného podnikatele a jeho koordinaci a pravidelnou údržbu. Pravidla, postupy a procesy na ochranu práv duševního vlastnictví by se měly objevit na všech výše uvedených úrovních, tj. jejich implementace a dodržování by měly být podpořeny ze strany vedení podnikatele, měly by mít svého odpovědného vlastníka a měly by být promítnuty v pravidelných i *ad hoc* aktivitách příslušného pracovníka *compliance* či celého týmu.

- **Analýza a řízení rizik**, tedy prvek, který lze v celkovém pojetí programu *compliance* označit za klíčový. Analýza rizik se zpravidla skládá z několika dalších kroků, jako je např. (a) plánování procesu analýzy, (b) pohovory a dokumentace, (c) sumarizace hlavních rizik, (d) nalezení vhodných opatření, (e) prioritizace a akční plány, a (f) stanovení skutečného rizika. Mají-li se pravidla na ochranu a vymáhání duševního vlastnictví daného podnikatele a jeho činnosti týkat, objeví se při funkčním nastavení programu *compliance* právě zde, včetně prvotních návrhů, jak tato rizika pokrýt, tj. návrhů, jaké vhodné procesy, postupy a nástroje lze v rámci činnosti daného podnikatele k eliminaci rizik plynoucích z porušování povinností práva duševního vlastnictví nastavit.
- **Vhodné nástroje** – k dosažení nastavených cílů programu *compliance* je nezbytné zvolit vhodné nástroje. Těmi mohou být například vzorové dokumenty (reportovací formuláře, zápisy z jednání vnitřních orgánů daného podnikatele, vzorové smlouvy či smluvní ujednání aj.), návody a postupy (pracovní postupy a procesy vypracované odpovídajícím pracovníkem či týmem), návody pro provádění dílčích

kontrol, časové mapy, akční plány, nástroje zajišťující efektivní sdílení informací a zpětnou vazbu (např. pravidelná konferenční či osobní setkání) apod. Z pohledu práva duševního vlastnictví jsou pak důležité především výše uvedené vzorové dokumenty (např. reportovací a další formuláře), detailní návody a postupy (např. pro oblast vývoje nových produktů a služeb daného podnikatele) a také nástroje zajišťující sdílení informací a efektivní vnitřní komunikaci.

- **Školení a komunikace** – mají-li být všechna podnikatelem stanovená (vnitřní) pravidla dodržována, je nezbytné, aby se o nich jeho zaměstnanci dozvěděli a aby jim také dobře rozuměli. Z tohoto pohledu jsou školení a komunikace jedním z nejdůležitějších prvků programů *compliance*. K tomu, aby byly skutečně efektivní, je potřeba zvolit vhodný obsah, formu a adresáty a také zohlednit určité časové hledisko. Oblast dodržování, ochrany a vymáhání práv duševního vlastnictví by tak například měla být pravidelnou součástí školících plánů toho kterého podnikatele, měla by být představena všem jeho zaměstnancům (a to hned při vzniku pracovněprávního vztahu) a následně pravidelně, minimálně jedenkrát za dva roky, připomínána např. prostřednictvím interaktivních *e-learningů*. Úvodní prezenční školení by ovšem mělo být svěřeno do rukou odpovídajícího odborníka, který bude nejen schopen zodpovědět všechny teoretické dotazy zaměstnanců daného podnikatele, ale především je řádně zasvětit do souvisejících interních pravidel, postupů a procesů dodržování, ochrany a vymáhání práv duševního vlastnictví, a to včetně nezbytného zdůvodnění základní podstaty a významu dané oblasti.
- **Kontrola**, tedy prvek, který podnikateli odhalí skutečný stav dodržování všech závazných pravidel. V rámci nastavení

kontrolních mechanismů je třeba zohlednit především četnost kontroly, její adresát, odpovídající formu a v neposlední řadě také rozsah. Dodržování pravidel práva duševního vlastnictví by mělo být kontrolováno nejen průběžně, ale i *ad hoc*, např. v oblasti ochranných označení (viz níže), a to většinou právě pracovníkem či pracovníky týmu *compliance*.

- **Monitoring a zajištění**, jejichž cílem je průběžně sledovat, co se v programu *compliance* a jeho jednotlivých oblastech aktuálně děje, a to jak z pohledu vnitřního (sběr informací o dodržování pravidel na ochranu a vymáhání práv duševního vlastnictví, interní vyšetřování, hledání příčin nesouladu, disciplinární řízení a opatření aj.), tak vnějšího (průběžný *monitoring* souvisejících legislativních požadavků a jejich následná implementace do již existujícího programu a souvisejících procesů a postupů chránících duševní vlastnictví dotčeného podnikatele).
- **Reporting**, tj. poskytování souhrnných informací o klíčových ukazatelích a prvcích programu *compliance*. *Reporting* může být rovněž chápán jako aktivita ryze vnitřní (pravidelné reportování například směrem k vedení – *managementu* – podnikatele, mateřským společnostem apod.) či vnější (reportování zákonem stanoveným údajů a informací směrem k regulačním institucím).

II. VYBRANÉ PRVKY PROGRAMŮ COMPLIANCE V DODRŽOVÁNÍ A VYMÁHÁNÍ PRÁV DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ

2.1 Etický kodex

Etický kodex (označován též jako pravidla chování daného podnikatele a jeho zaměstnanců, v angličtině *Code of Conduct*, dále také „CoC“) je ústředním vnitřním předpisem identifikujícím základní

etické a právní standardy, otázky a problémy s nimi spojené, které se stávají součástí hlavních obchodních zásad toho kterého podnikatele. Etický kodex tak vždy stojí na vrcholku pyramidy vnitřních předpisů dotčeného podnikatele, bez ohledu na konkrétní podobu jeho činnosti, je aplikovatelný na všechny zaměstnance (a v některých případech dokonce i na dodavatele) a představuje základní stavební kámen každého programu *compliance*.

Obsahem pravidel chování či etických kodexů jsou zpravidla základní pravidla a požadavky na profesionální chování zaměstnanců daného podnikatele, a to především v oblasti dodržování právních a vnitřních předpisů a obecně uznávaných pravidel etiky. Takový obsah je však dále upravován podřazenými a především mnohem konkrétnějšími a detailnějšími vnitřními pravidly a předpisy toho kterého podnikatele, které již nemusí zavazovat všechny zaměstnance, ale například jen vybrané (dotčené) skupiny, týmy či oblasti zájmu. Základ pravidel na dodržování, ochranu a vymáhání práv duševního vlastnictví každého podnikatele je tak upraven právě těmito kodexy, na které pak navazují další vnitřní pravidla a předpisy – zpravidla mnohem detailnější.

Povinnosti stanovené etickými kodexy resp. pravidly chování se v praxi nejčastěji týkají níže uvedených témat a oblastí.⁷ Nutno zdůraznit, že obsah konkrétních povinností těchto kodexů by měl být uzpůsoben aktuálním požadavkům vnitrostátních, evropských i mezinárodních právních předpisů a obecně uznávaných etických standardů. Podnikatel vytvořením a komunikací etického kodexu vyjadřuje svůj zájem na tom, aby jeho zaměstnanci aktivně předcházeli porušování v něm uvedených etických a právních principů a na případné porušení ze strany jiných zaměstnanců vždy upozornili. Zaměstnanci by si měli být svého závazku jednat v souladu s pravidly etického

kodexu vědomi a měli by být vedeni snahou o jejich naplnění. Nedodržení zásad uvedených v pravidlech chování může vyústit v disciplinární opatření (včetně možnosti rozvázání pracovněprávního vztahu – viz níže) a v některých případech také v občanskoprávní nebo trestněprávní postih podnikatele či jeho zaměstnance.

– **Obecné zásady pro jednání zaměstnanců** neboli zásady, které jsou odvozeny od obecně uznávaných principů lidského soužití (tj. především zásad soukromého práva). Může se jednat například o zásadu rovnosti a spravedlnosti (všichni jsou si ve svých základních právech a svobodách rovni a mají právo na to, aby s nimi bylo v souladu s touto zásadou zacházeno), zásadu předcházení újme (všichni zaměstnanci mají povinnost předcházet újmě, která hrozí jiným osobám, škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a na životním prostředí natolik, nakolik je to v jejich silách, aniž by ublížili sami sobě), zásadu reálnosti (obsah práv a povinností je vždy posuzován dle konkrétních okolností daného případu), zásadu náležité péče (všichni zaměstnanci, na něž je kladena určitá povinnost, musí tuto povinnost splnit tak, jak nejlépe jim to jejich schopnosti a dovednosti umožňují), zásadu nestrannosti (všichni zaměstnanci postupují při výkonu své pracovní činnosti nestranně a nezaujatě, a to jak vůči dalším zaměstnancům, tak vůči zákazníkům a obchodním partnerům dotčeného podnikatele) a zásadu pravdivosti (každý zaměstnanec je povinen poskytovat pouze pravdivá tvrzení a zdržet se jakéhokoli jednání, které by mohlo vzbudit zdání nepravdivého, hrubě zkresleného nebo neúplného tvrzení). Takové obecné zásady jsou pak v podnikatelské (korporační) praxi bez dalšího uplatňovány i na principy dodržování, ochrany a vymáhání práv duševního vlastnictví.

– **Dodržování zákonů a vnitřních předpisů podnikatele** (zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce) je povinností všech jeho zaměstnanců, včetně vedení (*managementu*). Každý zaměstnanec tedy odpovídá za znalost právních a vnitřních předpisů, a to především těch, které souvisí s danou pracovní činností a o nichž byl podnikatelem řádně informován (reakce a vazba na výše uvedený školící a komunikační prvek programů *compliance*). Všichni zaměstnanci by navíc měli usilovat o vytvoření takové kultury, která podporuje dodržování právních, etických a vnitřních předpisů dotčeného podnikatele. K tomu by jim měl daný podnikatel umožnit vyjádřit pochybnosti či klást dotazy týkající se dodržování právních, etických i vnitřních předpisů. Zvýšená odpovědnost je přitom kladena na vedoucí zaměstnance. I tato obecná povinnost vyplývající z většiny etických kodexů českých i zahraničních podnikatelů je v praxi uplatňována i v oblasti dodržování, ochrany a vymáhání práv duševního vlastnictví.

– **Ochrana osobnosti** – zabezpečení ochrany osobnosti člověka a jeho individuální integrity je nezbytným předpokladem dnešní podnikatelské (korporační) praxe. Podnikatel i jeho zaměstnanci by proto měli na tuto zásadu obzvláště dbát, a to nejen vůči sobě samým, ale i vůči zákazníkům a obchodním partnerům dotčeného podnikatele. Konkrétními projevy této zásady mohou být respektování a zachovávaní lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a jména, zdržení se neoprávněných zásahů do soukromí člověka, ochrana před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů, dodržování listovního tajemství apod.

– **Princip nediskriminace** – zaměstnanci podnikatele v každém ohledu (a rovněž v každé oblasti jeho činnosti včetně práv a povinností souvisejících s duševním

vlastnictvím) striktně dbají na a uplatňují princip nediskriminace a rovnoprávnosti.

- **Zneužití postavení** – zaměstnanci daného podnikatele nesmí zneužít svého postavení, důvěrných informací získaných v souvislosti s výkonem své pracovní činnosti či osobních kontaktů v neprospěch tohoto podnikatele, respektive ve svůj vlastní prospěch nebo ve prospěch třetích stran (např. osob blízkých či jinak spřízněných).
- **Střet zájmů** – zaměstnanci podnikatele jsou povinni vyvarovat se všech činností, na základě kterých může docházet k tzv. střetům zájmů, popřípadě jsou povinni vznik takového střetu neprodleně podnikateli oznámit.
- **Nakládání s informacemi či údaji a informační bezpečnost** – zaměstnanci striktně dbají na ochranu veškerých zákaznických informací a informací o obchodních partnerech podnikatele, jakož i na ochranu důvěrných informací týkajících se samotného podnikatele či jeho dalších zaměstnanců. Zaměstnanci jsou především povinni používat informace jen k těm účelům, ke kterým byly poskytnuty nebo shromážděny. Neméně důležité jsou v tomto kontextu i zásady obecné „informační bezpečnosti“, tj. klasifikace dokumentů podnikatele, práce s elektronickými i fyzickými přístupovými hesly, ochrana dat umístěných v elektronických zařízeních podnikatele a související postupy pro jejich užívání včetně například postupu pro případ ztráty či odcizení zařízení obsahujícího důvěrné údaje či informace apod.
- **Vztahy se zákazníky a obchodními partnery** – do této části etických kodexů se zpravidla promítá především zásada nestrannosti a pravdivosti, ale také například pravidla na ochranu hospodářské soutěže nebo protikorupční pravidla či pravidla pro externí komunikaci zaměstnanců podnikatele. Nedodržení těchto

pravidel může významným způsobem poškodit podnikatelskou či jinou činnost a pověst daného podnikatele, a proto jim musí být věnována náležitá pozornost.

- **Ochrana obchodních označení a majetku podnikatele**, tj. shrnutí základních principů dodržování, ochrany a vymáhání práv duševního vlastnictví, včetně povinnosti ohlásit jakékoli podezření na zneužití ochranných známek, loga a dalších statků duševního vlastnictví spolu s odkazem na navazující vnitřní předpisy daného podnikatele. Práva duševního vlastnictví jsou bezesporu jedním z nejcennějších aktiv, které dotčeného podnikatele odlišuje od jeho konkurentů. Nápadů zaměstnanců podnikatele, včetně technologických kroků či obecně nových produktů a služeb musí být chráněny patenty či dalšími právy duševního vlastnictví. Pokud zaměstnanci podnikatele při ochraně a registraci práv duševního vlastnictví selžou, podnikatel může o toto aktivum přijít. Každý ze zaměstnanců podnikatele je proto odpovědný za zajištění toho, že práva duševního vlastnictví budou řádně spravována a vykonávána a také za zamezení jejich neoprávněnému užití. Stejně důležité však je, aby zaměstnanci podnikatele respektovali práva duševního vlastnictví třetích stran. Ke konkrétním opatřením ochrany a vymáhání práv duševního vlastnictví podnikatele tak v rámci zobecněných pravidel etických kodexů patří např. následující povinnosti: (a) při vytváření nebo zavádění nových produktů či služeb jsou zaměstnanci povinni tyto nápady chránit (např.) patenty; (b) zaměstnanci nesmí zveřejnit nové nápady nebo projekty dříve, než bude zajištěna ochrana příslušnými právy duševního vlastnictví; (c) veškeré otázky související s právy duševního vlastnictví musí být neprodleně předány k řešení odpovídajícím specialistům či útvarům (včetně týmu *compliance*).

Základní principy, práva a povinnosti z vybraných oblastí práva duševního vlastnictví tak nejčastěji budou zakotveny již v samotném etickém kodexu daného podnikatele. K jejich bližší specifikaci však bude podnikatel přijímat a vydávat další vnitřní předpisy, postupy a procesy, které upravují ta práva a především povinnosti, které právo duševního vlastnictví od daného podnikatele (s ohledem na jeho konkrétní podnikatelskou či jinou činnost) přímo vyžaduje a v případě nedodržení povinností z něho vyplývajících také sankcionuje.

2.2 Řízení a správa ochranných známek, doménových jmen a marketingové komunikace, a implementační doporučení

Systém dodržování, ochrany a vymáhání práv duševního vlastnictví výše uvedeným proklamováním základních principů v etickém kodexu daného podnikatele nekončí, nýbrž, jak uvedeno, je dále větven a upravován detailnějšími vnitřními pravidly, předpisy, postupy, procesy, nástroji i kontrolními mechanismy. Poškození ochranných obchodních označení podnikatele v důsledku například nekonzistentní marketingové a komunikační činnosti jeho zaměstnanců či zneužití jeho ochranných známek a doménových jmen, je významným rizikem chráněným a řízeným také prostřednictvím programů *compliance*. Ty se v tomto ohledu snaží především o jasnou a transparentní definici a stanovení struktury řízení a správy marketingových a komunikačních aktivit podnikatele za účelem zajištění konzistence činností týkajících se jeho ochranných obchodních označení a obchodních cílů, a dále o nastavení a kontrolu řádného procesu výběru, registrace, ochrany a využívání ochranných známek a doménových jmen toho kterého podnikatele.

V oblasti řízení a správy marketingových a komunikačních aktivit podnikatele by tak tento měl především zajistit, aby byly

zavedeny příslušné procesy a postupy pro splnění jím určených kontrolních mechanismů (nastavených v souladu s výše uvedeným cílem, tj. zajištění konzistence činností týkajících se ochranných obchodních označení a obchodních cílů daného podnikatele). Těmi mohou pro představu být:⁸

- **Rámec ochranných obchodních označení podnikatele** – všechny interní a externí marketingové kampaně musí být v souladu s celkovým rámcem ochranných označení, čehož může být docíleno například zapojením a schvalováním ze strany příslušných odborníků (podnikatelem určených specializovaných pracovníků či týmů), a to třeba i s využitím sofistikovaného technického *software* určeného k řízení marketingových kampaní a sloužícího k podpoře plánování, zadávání, přípravy, včetně schvalovacího procesu, a vyhodnocování jednotlivých kampaní (např. nástroj UNICA);
- **Pokyny pro identitu ochranných obchodních označení podnikatele, pokyny pro formát komunikací podnikatele směrem k fyzickým a právníckým osobám aj.** – výše uvedení odborníci navíc vydávají a průběžně aktualizují určité pokyny, jimiž se musí ostatní zaměstnanci dotčeného podnikatele při přípravě veškerých marketingových komunikací a kampaní (reklama, maloobchod, internetový prodej aj.) řídit;
- **Kalendář hlavních komunikací podnikatele včetně mediálního plánu** – vytvoření, průběžná správa a především odpovídající schválení mediálních a komunikačních plánů podnikatele na dané období je účinným nástrojem nejen z pohledu programů *compliance*, ale i z pohledu řízení a kontroly rozpočtu;
- **Angažmá ochranných obchodních označení a *sponsoring*** – i tyto lze z pohledu programů *compliance* efektivně ošetřit především nastavením adekvátních schvalovacích mechanismů (např.

určením pracovníka či týmu, který bude odpovídat za řádné schválení *sponzoringu* podnikatele, a to buď vždy, nebo jen při překročení určitého finančního limitu);

- **Pravidla pro udělování smluv o obchodním zastoupení** – plánování a nákup v oblasti marketingu a médií, tj. jmenování agentur zastupujících daného podnikatele, by také měly podléhat konkrétnějším pravidlům a schvalovacím mechanismům;
- **Kontrola** – vyjma zavedení výše uvedených průběžných kontrolních mechanismů je třeba klást důraz i na *ad hoc* kontrolu podnikatele v oblasti ochranných obchodních označení prováděnou například pracovníkem odpovídajícím za problematiku *compliance*.

V oblasti ochranných známek a doménových jmen (tj. konkrétních projevů ochranných obchodních označení toho kterého podnikatele) by měl podnikatel naopak soustředit svoji pozornost na níže uvedené kontrolní mechanismy, které vychází z již dříve představených obecných principů práva duševního vlastnictví, a představují tak významné prvky jedné z mnoha oblastí programů *compliance*.

Úloha a odpovědnosti – podnikatel by měl určit pracovníka (tým), který odpovídá za veškeré aktivity, pokyny a schválení v oblasti ochranných známek a doménových jmen, jako je např. výběr a prověření jejich názvů, ochrana a prosazování apod.;

- **Výběr, prověření a ochrana názvů** – tento kontrolní mechanismus se zpravidla skládá z celé řady dalších pravidel a postupů, jako jsou např. pravidla pro názvy (tj. systém označování produktů a služeb toho kterého podnikatele), schválení a prověření názvů (tj. prověření vhodnosti a potřeby registrace daného názvu ze strany odpovědné osoby, např. právního týmu či pracovníka *compliance*), registrace či obnova ochranné známky (tj. odpovědnost za podání žádosti o registraci ochranné

známky v případě identifikované, ověřené a řádně schválené potřeby chránit název produktu či služby podnikatele prostřednictvím ochranné známky), registrace doménových jmen (tj. nastavení kritérií a schvalovacích mechanismů a povinnost registrovat veškerá doménová jména podnikatele, která daná kritéria splňují a byla navíc řádně schválena);

- **Správa portfolia ochranných známek a doménových jmen (včetně jejich obnov a opětovných registrací)** – pro potřebu ochrany obchodních označení toho kterého podnikatele je třeba vést centrální uložiště informací o jeho ochranných známkách a doménových jménech, jehož existence umožní řádnou a nákladově efektivní koordinaci činností s tím souvisejících. Správa portfolia ochranných známek a doménových jmen podnikatele může být řízena interně nebo může být předána externímu poskytovateli právních služeb. Není rozhodné, zda podnikatel zvolí jedno či druhé řešení, důležité je pouze to, aby odpovědnost za průběžnou správu těchto statků duševního vlastnictví podnikatel vůbec určil a průběžně monitoroval;
- **Kontrola** – i v oblasti správy ochranných známek a doménových jmen nelze spoléhat pouze na výše uvedené průběžné kontrolní mechanismy, ale je potřeba věnovat určitý prostor i *ad hoc* kontrolám ze strany nejčastěji pracovníka odpovídajícího za problematiku *compliance* (např. pravidelný *reporting* o současném stavu ochranných známek a doménových jmen podnikatele a následné ověření pravdivosti těchto skutečností pracovníkem *compliance*).

Do problematiky ochranných obchodních označení podnikatele však nespádají pouze ochranné známky a doménová jména, ale i obchodní firma (tedy název, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku),⁹ jejíž právní úprava vyplývá z ustanovení

§ 423 a násl. NOZ, a logicky také název nezapsané právnické osoby (popř. jméno nezapsané osoby fyzické).¹⁰ Ochrana těchto označení však v praxi – dle zkušeností autorky – často nebývá svěřována do rukou pracovníků *compliance*, což však nevylučuje aplikaci výše uvedených obecných principů vztahujících se na ochranná označení podnikatele v jejich nejširším významu, a současně nebrání jejich detailnější úpravě a zakotvení v příslušném programu *compliance*.

Konkrétní nástroje a opatření programů *compliance* pro oblast ochranných obchodních označení českých i zahraničních podnikatelů by měly v praxi reagovat i na negativní trendy či vývoj v oblasti porušování pravidel na dodržování a ochranu práv duševního vlastnictví. Těmi jsou v dnešní společnosti v oblasti ochranných známek a doménových jmen také tzv. „známkové pirátství“ a „*cybersquatting*“. Pod pojmem známkové pirátství se skrývá zneužití (tj. registrace a následný zápis) takové ochranné známky, která sice nebyla ze strany jiného podnikatele zapsána, avšak jedná se o známku tzv. příznačnou, která je tímto podnikatelem aktivně používána; *cybersquatting* je pak označením vyjadřujícím obdobné aktivity v oblasti doménových jmen.¹¹ Podchycení a ošetření takových aktivit a zneužití lze v praxi programů *compliance* docílit především důsledným *monitoringem* (např. rešerší) v oblasti ochranných obchodních označení, a to nejen při plánované registraci ochranné známky či doménového jména při zavádění nového produktu či služby podnikatele, ale i *monitoringem* navazujícím, průběžným, tedy aktivní kontrolou potenciálního zneužívání užitých ochranných označení daného podnikatele ze strany dalších subjektů, a následným přijetím odpovídajících opatření. Pouze tak lze efektivně eliminovat či alespoň významně snížit související reputační riziko.

V souvislosti s problematikou ochranných obchodních označení toho kterého

podnikatele je však vhodné zmínit i rizika vyplývající z výběru a následného použití loga a případně i fotografií z tzv. veřejných licencí. Statky chráněné těmito licencemi jsou totiž snadno dostupné široké veřejnosti (jedná se vždy o licence nevýhradní) a je tedy více než pravděpodobné, že stejný symbol zvolí pro své obchodní označování i konkurence. Navíc není bohužel nikdy zaručeno, že obsah těchto veřejných licencí je v souladu s příslušnými právními a etickými požadavky. Takové řešení se tedy v určitých případech může podnikateli velmi prodražit. Doporučit je však lze především pro tvorbu interní dokumentace podnikatele ze strany jeho zaměstnanců (powerpointové prezentace, vnitropodnikové předpisy aj.), neboť v daném případě logicky nehrozí pozdější postih od autora či vlastníka příslušného ochranného označení.

2.3 Ochrana prvků osobnosti člověka a osobních údajů

Základní prvky ochrany osobnosti člověka tak, jak byly představeny v předchozích částech tohoto textu, jsou zpravidla vyjádřeny přímo v pravidlech chování (etickém kodexu) daného podnikatele. I ty jsou však dále rozvíjeny navazujícími vnitřními pravidly a předpisy, například detailní vnitřní úpravou ochrany osobních údajů odvozenou především z právního rámce zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů (dále také „zákon o ochraně osobních údajů“). Podnikatel by tak měl stanovit a vymáhat detailnější principy pro zpracování údajů a informací o svých zákaznících, obchodních partnerech, zaměstnancích a uchazečích o zaměstnání a v neposlední řadě také údajích o sobě a svém závodu. Pojem údaj přitom může chápat v nejširší možné podobě, tedy nejen v podobě papírové, ale i elektronické či verbální, bez ohledu na to, zda je zpracováván jednorázově, nahodile nebo systematicky. Nutno připomenout, že

pokud při zpracovávání údajů dojde ze strany podnikatele respektive jeho zaměstnanců k porušení nebo nedodržení právních či vnitřních předpisů nebo smluvních ujednání, bude podnikatel vystaven významným právním, regulatorním (např. pokuty ze strany ÚOOÚ) a také reputačním rizikům. Obecně lze proto podnikateli doporučit zavedení principu „Need-to-Know“, tedy principu, na základě kterého je stanoveno, že s údaji a informacemi nakládají zaměstnanci podnikatele pouze takovým způsobem, respektive předávají tyto údaje a informace pouze tam, kde (i) existuje opodstatněná „nutnost vědět“, tj. k předání informace může dojít pouze v takovém rozsahu, který je pro zaměstnance přijímacího informací nezbytný (nesmí se např. předávat údaje o zákaznících podnikatele těm zaměstnancům, kteří jsou na mateřské či rodičovské dovolené); a současně (ii) předání informace je v souladu s nejlepšími zájmy např. zákazníka podnikatele, tj. dochází k němu jen tehdy, pokud je předání nezbytné k řádnému poskytnutí služby či produktu, který zákazník požaduje.

Pro oblast zpracovávání údajů o obchodních partnerech a dodavatelích toho kterého podnikatele obecně platí níže uvedená pravidla. Tato pravidla by proto měl podnikatel do svých vnitřních předpisů náležitě promítnout, pravidelně je monitorovat a aktualizovat, odpovídajícím způsobem s nimi své zaměstnance seznámit a následně je také vymáhat.

- Poskytování těchto údajů je možné pouze v případech stanovených právními normami (např. pro účely soudních či správních řízení).
- V ostatních případech je nutné řídit se smluvními ujednáními mezi daným podnikatelem a jeho obchodními partnery a vždy zvažovat reputační riziko, potažmo i riziko právního sporu, která mohou v souvislosti s vyzrazením obchodního tajemství¹² či informace podléhající závazku důvěrnosti nastat.

- V případě, že smluvní ujednání mezi daným podnikatelem a jeho obchodním partnerem možnost předávání informací představujících obchodní tajemství či podléhajících závazku důvěrnosti třetím osobám neupravují, je nutné si před jejich předáním vyžádat souhlas daného obchodního partnera s předáním údajů jiným subjektům.

Obecná pravidla pro zacházení s údaji zákazníků podnikatele stanoví především výše citovaný zákon o ochraně osobních údajů. Ten upravuje jak pravidla pro shromažďování, tak pravidla pro nakládání se zákaznickými údaji. I taková pravidla by se pak měla stát součástí programu *compliance*. Podnikatel by měl navíc upravit a aktivně komunikovat a školit i pravidla pro skartaci a archivaci svých dokumentů, která jsou s problematikou zpracovávání údajů velmi úzce spojena. Speciální pozornost ve vnitřních předpisech podnikatele upravujících ochranu údajů by měla být věnována i oblasti nakládání s údaji tzv. citlivými, pravidlům pro zpracovávání osobních údajů bez souhlasu „klienta“ (kdy a za jakých podmínek je vůbec možné takové údaje zpracovávat, např. je-li to nezbytné pro dodržení právní povinnosti podnikatele), pravidlům pro zpracovávání osobních údajů pro účely nabízení obchodu a služeb, pravidlům pro předávání osobních údajů do jiných zemí apod.

Rovněž údaje o svých zaměstnancích může podnikatel shromažďovat, zpracovávat a předávat pouze za určitých zákonem vymezených podmínek. Předmětem vnitřního předpisu podnikatele regulujícího oblast ochrany údajů by však neměla v tomto kontextu být pouze pravidla pro zpracovávání údajů o zaměstnancích podnikatele, ale také speciální pravidla regulující oblast monitorování činnosti těchto zaměstnanců (např. elektronická pošta, webové stránky, telefonická komunikace, monitorování kamerovými systémy, listovní tajemství aj.).

Nedílnou součástí problematiky ochrany údajů jsou i pravidla pro zpracovávánírodných čísel zaměstnanců či zákazníků podnikatele. Ta jsou považována za osobní údaj a v obecné rovině pro ně tedy platí, že nemožňuje-li zpracování rodného čísla zákon, je možné je zpracovat pouze s výslovným souhlasem jeho nositele. Podobně je tomu i v případě pořizování fotokopií identifikačních dokladů. I na tato pravidla by tedy měli být zaměstnanci podnikatele např. formou vnitřního předpisu či školení upozorněni a jejich dodržování by mělo být pravidelně kontrolováno (a případná porušení samozřejmě přiměřeně postihována).

Speciální pozornost si v rámci problematiky ochrany údajů jistě zaslouží i otázka šíření nevyžádaných obchodních sdělení (tzv. *spamů*) elektronickými prostředky. To je obecně umožněno jen za podmínek stanovených zákonem č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, ve znění pozdějších předpisů. Podnikatel by se měl prostřednictvím určených osob zasadit o to, aby jeho zaměstnanci znali a respektovali pravidlo, že rozesílání obchodních sdělení podnikatele elektronickými prostředky (včetně elektronické pošty) je přípustné pouze na základě předchozího souhlasu adresáta a za předpokladu splnění dalších náležitostí, jako je např. jasná a zřetelná možnost odmítnutí dříve uděleného souhlasu s takovým využitím elektronického kontaktu, nebo např. řádné označení faktu, že se jedná o obchodního sdělení.

Z výše uvedených (základních) principů ochrany údajů je patrné, že této problematice by měla být ze strany každého podnikatele věnována bližší pozornost. Důvodem je jak její závažnost a komplexnost, tak i riziko vysokých pokut ze strany regulačních institucí a samozřejmě i dalších, níže specifikovaných sankcí. I zde jsou tedy programy *compliance* vhodným a efektivním nástrojem zajištění souladu a eliminace či snížení souvisejících

rizik. Jejich postavení dnes nabylo na významu i v souvislosti s přípravami na účinnost nařízení GDPR,¹³ které řadu z výše uvedených nadále modifikuje a zpřesňuje.

2.4 Ochrana autorských práv a přihlašování a respektování užitných a průmyslových vzorů a patentů

Nedílnou součástí programů *compliance* by měla být i problematika ochrany autorských práv (v podnikatelské či korporáční praxi se často jedná o specifické procesy a postupy upravující autorskoprávní ochranu *software*) a přihlašování a respektování užitných a průmyslových vzorů a patentů podnikatelů. Jak uvedeno výše, obě oblasti bývají alespoň v základní rovině upraveny v etickém kodexu toho kterého podnikatele. Nad rámec těchto základních pravidel a požadavků lze zejména v otázce patentového práva podnikatelům doporučit především zavedení systému jednotné vnitřní evidence a registrace (právní tým a pracovníci oddělení *compliance*), systému transparentního schvalování nových produktů či služeb podnikatele (nejen ze strany pracovníků příslušných obchodních jednotek, ale také ze strany pracovníků oddělení *compliance*, kteří pro daný produkt či službu před jejich uvedením na trh důsledně vyhodnotí, zda byly učiněny všechny potřebné a žádoucí kroky k zajištění patentové či jiné ochrany), systému pravidelné *ad hoc* kontroly a průběžného *monitoringu*, systému poskytování licencí zájemcům a třetím stranám, a v neposlední řadě také pravidelného *reportingu* směrem k vedení (*managementu*) podnikatele.

Zaměstnanci by navíc měli být v rámci těchto prvků programů *compliance* vždy upozorněni i na existenci tzv. podnikových a zaměstnaneckých vynálezů či vzorů a související povinnosti ohlásit ta řešení, která by mohla být vynálezem, užitným či průmyslovým vzorem, popřípadě zlepšovacím

návrhem příslušnému nadřízenému zaměstnanci či pracovníku (týmu) *compliance*. Taková řešení totiž podléhají speciální úpravě, jejímž společným základem je možnost zaměstnavatele v zákonem stanovené lhůtě rozhodnout, zda své zákonné právo k těmto vynálezům, vzorům či návrhům využije, či zda je ponechá příslušnému zaměstnanci. Pokud podnikatel své právo uplatní, vynálezy nechá patentovat, vzory přihlásí a/nebo je bude chránit alespoň skrze výše uvedené institut obchodního tajemství, který se v daném případě vztahuje i na původce, tj. zaměstnance, který s příslušným řešením přišel. Podobnému režimu podléhají i výsledky chráněné autorským právem, například počítačové programy či databáze, jedná se o tzv. zaměstnanecké dílo, které je dále upraveno zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

I problematika autorského a patentového práva (a dalších výše uvedených oblastí) by nadto měla být zaměstnancům podnikatele v rámci jeho pravidelných školení náležitě představena. Tím dojde nejen ke zvýšení obecného právního povědomí zaměstnanců, ale také k objasnění základních procesů a postupů podnikatele v daných oblastech jeho činnosti. Zaměstnanci by tak napříště měli přinejmenším vědět, na koho se v případě souvisejících dotazů obracet a kde sehnat bližší informace či např. vzory licenčních smluv a dalších dokumentů.

I v této oblasti by tedy měl podnikatel klást důraz na vytvoření a komunikaci detailních vnitřních pravidel, postupů a předpisů a zavést funkční systém pro uvádění nových výrobků a služeb na trh, včetně následné kontroly. Platí přitom, že otázky související s (nejen) registrací patentů a průmyslových a užitných vzorů musí především najít v daném závodě odpovědného vlastníka. V podnikatelské (korporační) praxi bývá takovým

vlastníkem nejčastěji právní tým či pracovník oddělení *compliance*, což však nebrání (zejména u větších závodů) vytvoření samostatných útvarů podnikatele, které se této oblasti a souvisejícím právním a etickým otázkám o to aktivněji a intenzivněji věnují.

III. VYBRANÉ NEGATIVNÍ DOPADY PORUŠOVÁNÍ PRAVIDEL COMPLIANCE

3.1 Některé důsledky „nesouladu“ (*non-compliance*)

Opomíjení a porušování legislativních, etických i vnitřních pravidel podnikatele má značné dopady. Podnikateli nehrozí jen vysoké pokuty, ale i další, mnohdy dokonce „bolestivější“ sankce. Z toho důvodu je třeba klást důraz nejen na efektivní nastavení programu *compliance* (co do jeho cílů, rozsahu, časového hlediska apod.), ale především na jeho pravidelné uzpůsobování aktuálním potřebám a pravidelný *monitoring* v oblasti jednotlivých prvků programu, včetně ochrany a vymáhání práv duševního vlastnictví. Zaměstnanci musí navíc tato pravidla dobře znát, rozumět jim a především je plně respektovat.

Dojde-li k selhání či porušení povinností v oblasti dodržování, ochrany či vymáhání práv duševního vlastnictví, lze v podnikatelské praxi narazit například na tyto důsledky: náklady interních či externích šetření; náhrada újmy; vysoké pokuty; trestněprávní sankce (fyzické i právnické osoby); újma na produktovém portfoliu podnikatele; ztráta konkurenční výhody; zákaz výkonu činnosti; vyloučení z veřejných zakázek; poškození pověsti podnikatele aj.

3.2 „*Consequence Management*“

Termínem „*Consequence Management*“ (dále také „CM“) je v praxi označován soubor nástrojů a opatření, jejichž cílem je podpořit důležitost dodržování interních

předpisů daného podnikatele a povinností stanovených zákony a etickými standardy, a seznámit zaměstnance s jednotlivými kroky a postupy, které vůči nim mohou být uplatněny v případě zjištěného porušení. K hlavním cílům CM se tak především řadí podpora dodržování interních pravidel a předpisů podnikatele¹⁴ a definice procesu postihu v případě jejich porušení.

Úroveň dodržování vnitřních pravidel a předpisů podnikatele by měla být pravidelně sledována a výsledky pravidelně přezkoumávány odpovědnými osobami. Jakékoli porušení vnitřních pravidel a předpisů podnikatele, tedy i pravidel na dodržování, ochranu a vymáhání práv duševního vlastnictví, může být následně považováno za porušení pracovních povinností zaměstnance a může vést až k ukončení pracovního vztahu. Důležité je v tomto ohledu rádně vymezit odpovědnost relevantních osob (např. zaměstnanců podnikatele zajišťujících rádné přihlašování a obnovy ochranných známek, patentů či užitečných a průmyslových vzorů), aby bylo vždy zřejmé, za kterou oblast daná osoba odpovídá.

Mezi hlavní nástroje CM se řadí disciplinární řízení a disciplinární opatření. Disciplinární řízení by mělo definovat formální postup řešení a možné postihy podnikatele vůči těm zaměstnancům, kteří porušují své pracovní povinnosti. Na základě disciplinárního řízení a s ohledem na závažnost daného porušení, může podnikatel vůči svým zaměstnancům přijmout určitá disciplinární opatření. Smyslem těchto opatření však není pouze „potrestat“ toho zaměstnance, který nedbal svých pracovních povinností, ale především poukázat na význam, smysl a důležitost porušovaného pravidla. Podnikatel tak do jisté míry vůči ostatním zaměstnancům komunikuje, že nebude tolerovat porušování jím definovaných pravidel, a nepřímo tak i vnitřní ucelenost jednotlivých oblastí programu *compliance*, včetně oblasti práva duševního

vlastnictví, a snahu o legální a etický přístup k podnikání. Z toho důvodu by mělo každé disciplinární řízení:

- detailně popsat a zdůvodnit, jaké chování je pro podnikatele nepřijatelné;
- stanovit povinnost zúčastněných osob včetně termínů k jejich splnění;
- jasně informovat zúčastněné osoby o tom, co je od nich v rámci procesu disciplinárního řízení očekáváno, co naopak ony mohou očekávat od něj, a v neposlední řadě také to, jaké jsou možné důsledky disciplinárního řízení;
- vedeno osobami, které disponují odpovídajícími znalostmi a zkušenostmi; a
- být rádně zdokumentováno.

Dle míry závažnosti a četnosti porušení vnitřních pravidel a předpisů podnikatele může dojít jak např. k ústnímu upozornění na porušení povinností zaměstnance jeho přímým nadřízeným, tak i k ukončení pracovního vztahu zaměstnance dohodou nebo výpovědí podnikatele uplynutím výpovědní doby stanovené výše uvedenými právními předpisy, či okamžitému ukončení pracovního vztahu zaměstnance dohodou nebo okamžitým zrušením pracovního vztahu podnikatelem (v souladu s výše uvedenými právními předpisy).

CM tak může být podnikatelem uplatňován i v případech porušení povinností souvisejících s dodržováním, ochranou a vymáháním práv duševního vlastního. Tyto povinnosti mohou být v obecné rovině nejen součástí výše popsaných etických kodexů, ale, jak uvedeno dříve, i dalších, mnohem specifitějších vnitřních pravidel a předpisů podnikatele. Jedná se tak o velmi účinný nástroj, který může vést k trvalému odstranění nežádoucího chování zaměstnanců podnikatele a nastolení požadované úrovně povědomí, kultury a etiky závodu.

3.3 Jediná příčina eticko-právních selhání?

Porušení zákonných, etických či vnitřních pravidel podnikatele týkajících se práva duševního vlastnictví většinou nebude mít jedinou příčinu. Zpravidla se jedná o celý řetězec událostí, který vede k neefektivnímu vynakládání finančních prostředků podnikatele a na jehož konci může stát vznik velké škody, pokuty ze strany regulatorních institucí, nespokojenost společníků dotčené obchodní korporace, pokles hodnoty akcií, případně i trestní postih. Ačkoli prvky tohoto řetězce mohou být v různých případech eticko-právních selhání spojených s provozováním a výkonem podnikatelské činnosti různé, v praxi se často dotýkají níže uvedených principů:¹⁵

- **nevhodná kultura**, tj. kultura upřednostňující rychlá, levná, snadno dostupná a často i neetická či dokonce nelegální řešení;
- **neznalost pravidel** – zaměstnanci neznají vnitřní pravidla a předpisy dotčeného podnikatele a tím méně zákonnou regulaci a tyto ani znát nechťejí, v podstatě se nezajímají o to, kde tyto informace vyhledat, jak svoji práci vykonávat řádně apod., což může být mimo jiné důsledek neefektivní komunikace aplikovatelných pravidel dodržování a ochrany práv duševního vlastnictví ze strany podnikatele;
- **neefektivní kontrola**, tj. kontrola, která není podpořena dostatečnými finančními či lidskými zdroji anebo kontrolními systémy, staví na udělování četných výjimek a nedostatku informací.

Poznámky:

¹ Tento příspěvek vznikl za finanční podpory Interní grantové agentury VŠE v rámci projektu č. F2/22/2017 (IG207017).

² V oblasti dohledu nad výkonem, dodržováním a vymáháním povinností práva duševního vlastnictví může být touto institucí např. Úřad pro ochranu osobních údajů (ÚOOÚ), Úřad průmyslového vlastnictví (ÚPV) apod.

³ Nejen vlastních, ale i těch, které je nutné dodržovat s ohledem na regulaci příslušných mateřských společností.

⁴ Jedná se o vlastní a tedy pouze příkladný výčet.

⁵ Blíže např. Andreisová, L. *Péče řádného hospodáře členů statutárních orgánů kapitálových obchodních společností a její vazba na interní compliance programy*. Disertační práce. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů, Katedra podnikového a evropského práva, 2017.

⁶ Tamtéž.

⁷ Jedná se o vlastní a tedy pouze příkladný výčet.

⁸ Jedná se o vlastní a tedy pouze příkladný výčet.

⁹ Ustanovení § 423 odst. 1 NOZ.

¹⁰ Ustanovení § 422 NOZ.

¹¹ K těmto aktivitám však v praxi dochází i v souvislosti s obchodní firmou podnikatele ve vztahu k neoficiálnímu (tj. nezapsanému avšak užívanému) obchodnímu jméno podnikatele jiného.

¹² Právní úprava obchodního tajemství je zakotvena v novém občanském zákoníku, konkrétně v ustanovení § 504. Ustanovení § 2986 NOZ pak detailně definuje i pojem porušení obchodního tajemství.

¹³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, tj. *General Data Protection Regulation*, resp. „GDPR“.

¹⁴ Interní pravidla a předpisy podnikatele zpravidla sledují ty oblasti, které tento považuje s ohledem na danou podnikatelskou činnost za klíčové (tj. je s nimi spojeno určité riziko a specifické povinnosti). Tato pravidla a předpisy definují, jaké chování je od zaměstnanců žádoucí a jakého chování se naopak musí zaměstnanci vyvarovat. Zaměstnanci podnikatele jsou pak povinni se s těmito pravidly a předpisy podnikatele seznámit a aktivně je dodržovat.

¹⁵ Jedná se o vlastní a tedy pouze příkladný výčet.

SUMMARY

ANDREISOVÁ, L.: COMPLIANCE PROGRAMS FROM THE POINT OF VIEW OF PROTECTION AND ENFORCEMENT OF INTELLECTUAL PROPERTY LAWS

Compliance programs are one of the most practical, most effective and in many views most accessible tools of ensuring compliance with all applicable requirements of (not only) intellectual property laws, and also protection and enforcement of respective intellectual property rights. These internal entrepreneur programs ensure consistency (*i.e.* compliance) between his/her business activity and generally applicable legal and other

regulations and ethical standards. Thus, the essence of such programs is – from the general perspective – to capture and further analyze all binding rules regulating concerned business activities of particular entrepreneurs, and subsequently to design and implement various processes and procedures ensuring legal and ethical business conduct and management, as well as indirect elimination or at least significant reduction of associated risks. Therefore, the aim of this paper is to summarize a wide variety of practical ideas and tools for inclusion of the area of intellectual property rights into internal compliance programs.

Lukáš Sadecký POSTOUPENÍ POHLEDÁVKY A DOPAD NA ROZHODČÍ SMLOUVU

I. ÚVOD

V praxi mohou vznikat některé dílčí výkladové pochybnosti ohledně toho, zda postoupení toliko pohledávky vyvolávající právní nástupnictví¹ v podobě singulární sukcese zapříčiní to, že postupník pohledávky je vázán rozhodčí smlouvou uzavřenou mezi postupitelem pohledávky a dlužníkem. Na dotčenou problematiku mohou existovat určité rozdílné pohledy odvozené vždy podle toho, zda je na věc nahlíženo odděleně novým občanským zákoníkem nebo zákonem o rozhodčím řízení.

II. OBECNĚ K POSTOUPENÍ POHLEDÁVKY

Postoupení pohledávky (*cese*) je institut zařazený z hlediska legislativně-systematického mezi „Změny závazků“² a konkrétně odpovídá změně v subjektu závazku, a to na straně věřitele, kdy původní věřitel postupované pohledávky nese označení postupitel a nabyvatel postupované pohledávky je označován postupníkem. Takováto změna na straně věřitele není *ex lege* vázána či jakkoliv jinak podmíněna na souhlas dlužníka, pokud to však zvláštní ujednání věřitele s dlužníkem výslovně nestanoví,³ čímž se původní věřitel postupované pohledávky zásadně obejde bez souhlasu dlužníka, což z obchodního hlediska věřiteli více „nahrává“ a vyhovuje.

Platí, že obligatorním požadavkem smlouvy o postoupení pohledávky jako relativního závazkového vztahu mezi postupitelem a postupníkem, není písemná forma. Postupovaná pohledávka jako právo věřitele jakožto oprávněné osoby na určité plnění vůči dlužníkovi, nemusí nutně odpovídat výlučně peněžitému plnění, tj. postupovaná

pohledávka může odpovídat i nepeněžitému plnění, a navíc se může jednat i o nesplatnou pohledávku nebo takovou pohledávku, která má vzniknout teprve v budoucnu. Je dispozičním oprávněním věřitele, zda postoupí celou pohledávku nebo jen její část.

Postoupením pohledávky nabývá postupník také její příslušenství a práva s pohledávkou spojená, včetně jejího zajištění.⁴ Příslušenstvím pohledávky se rozumí následující taxativní výčet: úroky, úroky z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním.⁵ Zajištění postoupené pohledávky odpovídá nejčastěji: zástavnímu právu, ručení, finanční záruce, zajišťovacímu převodu práva a dohodě o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů. Třebaže není pochyb o tom, že smluvní pokuta netvoří příslušenství pohledávky, bylo dovozeno, že nebylo-li ujednáno jinak, přechází na postupníka i právo na smluvní pokutu s tím upozorněním, že důsledně vzato v intencích nového občanského zákoníku spadá smluvní pokuta pod rozsah tzv. „utvrzení dluhu“ a není tak rozhodně ukázkovým případem zajištění dluhu.⁶ Pod slovním spojením „práva s pohledávkou spojená“ se rozumí zejména práva věřitele na zajištění pohledávky (např. zástavní právo, které zajišťuje postoupenou pohledávku), právo na soudní uplatnění pohledávky (nárok) včetně oprávnění exekučně ji vymoci. Nelze jím však rozumět právo vyplývající ze zcela odlišné právní skutečnosti, vůči odlišnému dlužníku, které má k převáděné pohledávce pouze ten vztah, že vyplývají ze skutkově spolu souvisejícího právního úkonu a protiprávního jednání.⁷

Je čistě na vůli postupitele a postupníka, zda prostřednictvím smlouvy o postoupení pohledávky případně nepřevедou pouze příslušenství pohledávky, tj. hlavní pohledávka, od níž je příslušenství určováno, se vůbec nestane předmětem postoupení; rovněž je účastníkům smlouvy o postoupení pohledávky ponecháno na rozhodnutí, zda případně

výslovně nesjednají, že předmětem postoupení není smluvní pokuta vázaná či jinak odvozovaná od jinak postoupené (hlavní) pohledávky atd.

Pro postoupení pohledávky je určující to, že postoupením pohledávky nelze převést celý závazkový vztah, nýbrž pouze a jen pohledávku jako právo na plnění. Pokud měl tedy původní věřitel jakožto postupitel vůči dlužníkovi z posuzovaného závazku vedle práva odpovídajícího postoupené pohledávce rovněž i nějaké povinnosti, zůstávají i po postoupení pohledávky takovéto povinnosti nadále postupiteli. V rámci institutu postoupení pohledávky je cíleno jen na právo, nikoliv již na povinnost.

III. OBECNĚ K POSTOUPENÍ SMLOUVY

Institut postoupení smlouvy, a to na rozdíl od smlouvy o postoupení pohledávky, může představovat změnu jak v osobě dlužníka, tak i v osobě věřitele. Dotčená smluvní strana převádí nejen práva, ale i povinnosti ze smlouvy na třetí osobu. K takovému postupu se ovšem vyžaduje souhlas druhé smluvní strany označené zákonem jako postoupená strana, který lze udělit předem nebo i následně. Nelze vyloučit, že obě smluvní strany takovýto souhlas vysloví předem přímo ve smlouvě.

Smlouva může být postoupena jako celek nebo může dojít k částečnému postoupení smlouvy, přičemž při částečném postoupení smlouvy nebo při postoupení smlouvy několika postupníkům nelze zkrátit práva postoupené strany z vedlejších doložek ve smlouvě, jako jsou zejména ujednání o podmínce, záloze, závdavku, smluvní pokutě, odstoupení od smlouvy a odstoupením nebo o rozhodčí doložce.⁸ Zde uvedeným se zákonodárce výslovně snaží dosáhnout toho, aby se jakkoliv záměrně či jinak cíleně nepodařilo zhoršit postavení postoupené strany.

Zásadně platí, že obligatorním požadavkem smlouvy o postoupení pohledávky jako relativního závazkového vztahu mezi postupitelem a postupníkem, není písemná forma, avšak tato bude zapotřebí, pokud má smlouva obsahovat ujednání, že je uzavřena na řad některé ze stran a aby mohlo dojít k postoupení smlouvy rubopisem listiny.⁹

Pro postoupení smlouvy je určující to, že se jedna ze smluvních stran změní a místo ní nastupuje třetí osoba, čímž původní smluvní strana přestává být stranou smlouvy s tím, že obsah smlouvy, resp. vzájemná práva a povinnosti stran, zůstává nedotčen.

IV. NĚKTERÉ VÝKLADOVÉ POCHYBNOSTI

Rozhodčí smlouva jako právní jednání představuje konsensuální dohodu stran, kterou dochází k toliko podmíněnému¹⁰ přenesení pravomoci obecných soudů na rozhodce ohledně projednání a rozhodnutí majetkového sporu. Rozhodčí smlouvou by tak primárně měli být vázáni účastníci rozhodčí smlouvy, neboť se jedná o relativní závazek, jenž nelze měnit bez dohody stran.

Lze důvodně vycházet z toho, že rozhodčí smlouvou by měli být rovněž vázáni právní nástupci stran, a to především v souvislosti s universální sukcesí, jelikož právě universální právní dopady takového druhu právního nástupnictví by se měly obejít bez větších výkladových pochybností; žádné větší pochybnosti by neměly vznikat ani v případě institutu postoupení smlouvy, a to kvůli jeho specifickým právním aspektům spočívajícím především ve změně původní smluvní strany jako účastníka hlavní smlouvy třetí osobou (viz výše). Naopak v případě singulární sukcese jako je tomu právě u postoupení pohledávky, nemusí být v některých pohledech závěr vázanosti rozhodčí smlouvou i pro postupníka již tak zcela

jednoznačný, což může vyvolávat určité výkladové pochybnosti.

Tím, že se postupník z titulu smlouvy o postoupení pohledávky stává nabyvatelem toliko pohledávky a nestává se smluvní stranou dotčeného závazkového vztahu uzavřeného mezi postupitelem a dlužníkem, vystává otázka, zda tím, že rozhodčí smlouva má samostatnou povahu, může tato zavazovat i postupníka. Postoupení pohledávky je totiž přeci relativní závazek, tak jako rozhodčí smlouva. Jinak řečeno, určitou pochybnost může vyvolávat to, že postupník nevstupuje do právního postavení postupitele v celém rozsahu, nýbrž se ve prospěch postupníka převádí jen určitá pohledávka a s ní spojená práva; pro úplnost je možno v této souvislosti upřesnit, že smlouvou o postoupení pohledávky přeci na postupníka nepřechází práva a povinnosti z rozhodčí smlouvy, a to výlučným a odděleným pohledem nového občanského zákoníku (k tomuto viz bezprostředně níže).

Jde totiž o to, že *ex lege* působící obrat „práva s pohledávkou spojená“ vyjádřený v ustanovení § 1880 odst. 1 nového občanského zákoníku, nemusí být spolehlivě zaručeným předpokladem pro úspěšné subsumování práva na uplatnění postoupené pohledávky i v rozhodčím řízení dle jinak sjednané rozhodčí smlouvy mezi postupitelem a dlužníkem, jelikož rozhodčí smlouva, resp. rozhodčí řízení oproti soudnímu řízení není zcela automatickým či jinak „obligatorně subsidiárním“ právem nastupujícím bez dalšího. Rozhodčí smlouva jako specifický institut tudíž nenastupuje sama o sobě a není obecně předpokládána. Lze přihlédnout i k tomu, že podstatou, resp. převažujícím významem rozhodčí smlouvy je kvalifikovaně „procesně právně“ přesunout pravomoc obecných soudů na rozhodce, čemuž prvořadě rozhodčí smlouva slouží, když navíc si rozhodčí smlouva zachovává zvláštní až „exkluzivní“ postavení, resp. „nedotknutelnost“,

jelikož ani případná neplatnost právního jednání (hlavní smlouvy), ve které je rozhodčí smlouva obsažena nezpůsobí zánik rozhodčí smlouvy jako takové.¹¹

Jinak řečeno, obrat „práva s pohledávkou spojená“ se nepochybně dotýká mimo jiné práva na soudní uplatnění postoupené pohledávky (viz odkazy na rozhodovací činnost v poznámce pod čarou č. 7), avšak zůstává otázkou, zda takovýto obrat automaticky dopadá i na rozhodčí smlouvu, byla-li sjednána, třebaže jejím prostřednictvím jinak dochází k vyloučení pravomoci obecných soudů, když totiž platí, že pravomoc obecných soudů je vyloučena toliko podmíněně (viz poznámka č. 10).

Po přihlídnutí k prozatím výše uvedenému se lze důvodně domnívat, že je-li otázka vázanosti, resp. „nástupnictví“ postupníka pohledávky rozhodčí smlouvou uzavřenu mezi postupitelem pohledávky a dlužníkem, posuzována výlučně pohledem nového občanského zákoníku, čímž nepochybně dochází toliko k izolovanému a „restriktivnímu“ právnímu posouzení věci (především komparací shodných a rozdílných znaků nebo právních důsledků mezi institutem postoupení pohledávky na straně jedné a institutem postoupení smlouvy na straně druhé), nelze nevidět určité výkladové pochybnosti, dle nichž je možno dospět k případnému negativnímu závěru, tj. závěru ohledně spíše nevázanosti postupníka pohledávky rozhodčí smlouvou, jelikož ustanovení § 1880 odst. 1 nového občanského zákoníku jako celek nemusí nabízet zaručeně „vše spásné“ výklady, ani prostřednictvím rozsahu právní dikce „práva s pohledávkou spojená“.

V. KORIGUJÍCÍ POHLEDY

Při komplexnějším posouzení věci, tj. i za využití zákona o rozhodčím řízení, lze výše uvedené výkladové pochybnosti do značné

míry korigovat, ne-li zcela překlenout. I zde totiž platí, že právní řád je nutno aplikovat jako celek a je tak nutné se vyhnout toliko izolovanému pohledu jenom v rámci jediného právního předpisu reprezentovaného novým občanským zákoníkem.

Dikce ustanovení § 2 odst. 5 zákona o rozhodčím řízení normuje tak, že rozhodčí smlouva váže také právní nástupce stran, pokud to strany v této smlouvě výslovně nevyloučí. Z části *in fine* tak vyplývá, že strany rozhodčí smlouvy mohou dopady, resp. vázanost rozhodčí smlouvy na své právní nástupce případně vyloučit, a to až prostřednictvím tomu odpovídajícího dispozičního jednání. Zákonodárce nijak blíže nespecifikuje, resp. nerozlišuje, o jaké právní nástupce stran se jedná, a tudíž je možno důvodně uvažovat jak o universální sukcesi, tak i o singulární sukcesi. Případné, a to až příliš restriktivní výklady, dle nichž je cíleno výlučně jen na universální sukcesi,¹² by nemusely obstat, jelikož dotčená část právní dikce „právní nástupce stran“ má po přihlídnutí k doslovnému znění extenzivní dopady a necílí tak jen na jedinou skupinu právního nástupnictví.

Na podporu korigujících pohledů lze odkázat hned na několik níže uvedených doktrinárních výkladů:

Dokud se vázanost právních nástupců při postoupení pohledávky opírala o tezi, že vázanost rozhodčí smlouvou vyplývá z přechodu „práv s pohledávkou souvisejících“, vyskytly se pochybnosti, zda právo na řešení sporu v rozhodčím řízení patří k těmto souvisejícím právům. Ustanovení § 2 odst. 5 zákona o rozhodčím řízení upravuje způsobem nevzbuzujícím pochybnosti případné výkladové nejasnosti týkající se singulární sukcese. Ustanovení je dispoziitivní, a tudíž lze vázanost právních nástupců smluvně vyloučit, je však třeba tak učinit výslovně a písemně.¹³

Vázanost postupníka i dlužníka rozhodčí smlouvou sjednanou mezi postupitelem

a dlužníkem se opírá o ustanovení § 2 odst. 5 zákona o rozhodčím řízení, které ji upravuje způsobem nevzbuzujícím výkladové pochybnosti. Uvedené ustanovení je však dispozitivní povahy a strany mají možnost jeho aplikaci vyloučit, přičemž se tak musí stát výslovně a písemně. Pokud strany jeho aplikaci nevyloučí, váže rozhodčí smlouva právního nástupce věřitele *ex lege* a zavazuje samozřejmě i jeho dlužníka. Rozhodčí smlouva se však neomezuje jen na singulární sukcesory, ale s ohledem na dikci zákona váže i sukcesory, kterým vzniklo jejich právní nástupnictví na základě universální sukcese.¹⁴

Vykrytalizoval názor, že postoupením práv ze smlouvy hlavní se rozhodčí smlouva stává závaznou i pro právního nástupce stran proto, že dohoda o způsobu řešení sporů před rozhodci představuje neoddělitelnou vlastnost postoupeného práva. Ze stejného principu vychází i výslovná úprava obsažená v § 2 odst. 5 zákona o rozhodčím řízení, kterou je v tomto směru možné považovat za odpovídající moderním trendům. V mezinárodní praxi se objevily určité nejasnosti ohledně singulární sukcese na rozdíl od sukcese universální. Lze však konstatovat, že se i v tomto směru většina názorů přiklonila k závaznosti rozhodčí smlouvy pro nového účastníka, a to obzvláště (byť tato podmínka není vždy uváděna) tehdy, jestliže nový účastník věděl, mohl nebo měl vědět o existenci rozhodčí smlouvy.¹⁵

Pro zajímavost lze na podporu výše uvedených doktrinárních výkladů zmínit i to, že: platná rozhodčí smlouva váže i právního nástupce smluvních stran (např. při postoupení pohledávky), jestliže takové nástupnictví smluvní strany v rozhodčí smlouvě nevyloučí.¹⁶

V neposlední řadě lze odkázat i na soudní rozhodovací činnost,¹⁷ která se přiklání k vázanosti rozhodčí smlouvy na právního nástupce a není přitom podstatné či rozhodující, zda se jedná o universální nebo singulární sukcesí,

když: „... Jestliže tedy odvolací soud potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně, který dospěl k závěru, že vázanost rozhodčí doložkou pro právního nástupce jednoznačně vyplývá jak z § 2 odst. 5 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení, tak z § 524 odst. 2 obč. zák. a není podstatné, zda se jedná o univerzální nebo singulární sukcesí, neodchýlil se od právního názoru, který přijal Nejvyšší soud ve shora uvedeném usnesení. ...“.

Za zmínku stojí rovněž upozornění i na rozhodnutí stálého rozhodčího soudu¹⁸ ze dne 3. srpna 2010, sp. zn. Rsp 405/2009, které konstatuje, že rozhodčí smlouva zavazuje právního nástupce stran i z titulu smlouvy o postoupení pohledávky za předpokladu, že si strany smlouvy o postoupení pohledávky byly vědomy existence rozhodčí smlouvy. V posledně uvedeném dovětku ohledně „předpokladu“, můžeme vidět určitou paralelu na jeden z výše předestřených doktrinárních výkladů.

Z veškerých výše uvedených korigujících pohledů je možné učinit závěr o tom, že na problematiku postoupení pohledávky a dopadů na rozhodčí smlouvu, je nutné nahlížet i prostřednictvím zákona o rozhodčím řízení, a to především dle jeho ustanovení § 2 odst. 5.

VI. DOPLŇUJÍCÍ POHLEDY

Při postoupení pohledávky dochází ke změně toliko věřitelské strany. Dlužník tudíž zůstává v identické pozici, když navíc právě dlužník jako smluvní strana uzavíral s postupitelem pohledávky rozhodčí smlouvu. Případná včasná námitka nedostatku pravomoci zakládající se na neexistenci, neplatnosti nebo zániku rozhodčí smlouvy,¹⁹ uplatněná dlužníkem s poukazem na údajnou nevázanost postupníka (nabyvatele postoupené pohledávky) rozhodčí smlouvou by neměla obstát nejen po přihlídnutí ke korigujícím pohledům uvedeným výše, ale

nejspíše i z důvodu zjevného zneužití práva nepožívajícího právní ochrany²⁰ nebo rozporu se zásadou spravedlnosti,²¹ neboť identický dlužník jako smluvní strana nepochybně velmi dobře musí vědět a ví o existenci rozhodčí smlouvy.

Všude tam, kde navíc nový účastník (tedy postupník pohledávky) jako strana smlouvy o postoupení pohledávky věděl nebo mohl vědět o existenci rozhodčí smlouvy, o to více určitým způsobem relativizuje případný argument o tom, že postupník přeci nebyl účastníkem, resp. smluvní stranou rozhodčí smlouvy. Ostatně v praxi nepochybně budou převažovat a převažují takové případy, kdy si postupník ještě před uzavřením smlouvy o postoupení pohledávky nechá učinit alespoň základní právní posouzení postupované pohledávky, čímž dojde k posuzování i právního titulu/důvodu vzniku pohledávky a dalších skutečností vážících se k postupované pohledávce včetně otázky případné existence rozhodčí smlouvy atd.

V této souvislosti je nutné zdůraznit, že samotné ustanovení § 2 odst. 5 zákona o rozhodčím řízení rozhodně nevyžaduje jakoukoliv vědomost postupníka o existenci rozhodčí smlouvy, tj. otázka vědomosti postupníka o existenci rozhodčí smlouvy nemůže představovat zákonnou či jakoukoliv jinou podmínku pro vázanost rozhodčí smlouvy směrem k právním nástupcům stran. Otázka vědomosti postupníka o existenci rozhodčí smlouvy je tudíž toliko doplňkovým, resp. podpůrným argumentem, který ovšem nemusí být naplněn.

Aspekt „vědomosti postupníka“ tak nemůže sloužit jako obligatorně posuzovaná otázka a nepředstavuje ani jinou „podmínku“ či „předpoklad“ pro vázanost postupníka jako singulárního právního nástupce rozhodčí smlouvou. Navíc platí, že smluvní strany rozhodčí smlouvy mohly případným a vhodným dispozičním právním jednáním vázanost rozhodčí smlouvy na právního nástupce stran i zcela vyloučit.

VII. ZÁVĚRY

Mezi právním institutem postoupení pohledávky na straně jedné a postoupením smlouvy na straně druhé, existují zásadní hmotně právní odlišnosti. Právě takovéto zásadní vzájemné odlišnosti mohou v případě postoupení pohledávky, a to za využití toliko izolovaného pohledu nového občanského zákoníku, vyvolávat určité výkladové pochybnosti inklinující spíše k nevázanosti postupníka rozhodčí smlouvou sjednanou mezi postupitelem a dlužníkem. Pro rozhodčí smlouvu jako takovou totiž dikce „práva s pohledávkou spojená“ obsažená v ustanovení § 1880 odst. 1 nového občanského zákoníku, nemusí být spolehlivou zárukou „vše spásných“, ani zcela jednoznačných závěrů.

Korigující pohledy na věc přináší až aplikace zákona o rozhodčím řízení, konkrétně jeho ustanovení § 2 odst. 5, které presumuje vázanost rozhodčí smlouvy směrem k právním nástupcům stran. V této souvislosti bylo doktrinárně, ale i rozhodovací činností, dovozeno, že právního nástupnictví dopadá na případy jak singulární, kam patří postoupení pohledávky, tak i universální sukcese.

Z důvodu doplňujících pohledů vyjádřených výše, by neměly obstat ani případné požadavky na vědomost postupníka coby nabyvatele postupované pohledávky ohledně existence rozhodčí smlouvy, jelikož aspekt „vědomosti“ nepředstavuje pro právního nástupce zákonnou podmínku, ani jinou podmínku či snad předpoklad pro vázanost rozhodčí smlouvou. Otázka vědomosti postupníka o existenci rozhodčí smlouvy by tak měla striktně zůstat pouze v rovině doplňkové, resp. podpůrné argumentace.

Zůstává otázkou, zda dlužník z postoupené pohledávky je vůbec oprávněn namítat nedostatek pravomoci rozhodce, potažmo rozhodčího řízení z důvodu neexistence rozhodčí smlouvy, a to vše s poukazem na údajnou nevázanost postupníka (nabyvatele

postoupené pohledávky) rozhodčí smlouvou uzavřenou mezi postupitelem a dlužníkem, když jinak identický dlužník jako smluvní strana rozhodčí smlouvy přeci nepochybně velmi dobře musí vědět a ví o její existenci. Autor tohoto článku se domnívá, že i z důvodu zjevného zneužití práva nepoživajícího právní ochrany nebo rozporu se zásadou spravedlnosti, by měla být takováto případná námitka dlužníka spíše nezpůsobilá.

Poznámky:

- ¹ Určitou zvláštnost při postoupení pohledávky představuje situace, kdy dle § 1886 odst. 1 nového občanského zákoníku může postupitel na žádost postupníka vymáhat postoupenou pohledávku svým jménem na účet postupníka, tj. původní věřitel je oprávněn sám podat žalobu a požadovat v ní, aby dlužník plnil přímo jemu, čímž je oprávněn přijmout plnění od dlužníka.
- ² Viz § 1879 až § 1907 nového občanského zákoníku
- ³ Ohledně možnosti sjednat zákaz postoupení pohledávky nebo vázat postoupení pohledávky třeba právě na souhlas dlužníka viz § 1881 odst. 1 nového občanského zákoníku
- ⁴ Srov. § 1880 odst. 1 nového občanského zákoníku
- ⁵ Viz § 513 nového občanského zákoníku
- ⁶ V podrobnostech viz ŠABATA, K. *Smluvní pokuta – vybrané problémy*, Obchodní právo, 2018, č. 1, s. 39 a 40
- ⁷ K tomuto srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. listopadu 2012, sp. zn. 33 Cdo 3552/2010, nebo ze dne 22. února 2012, sp. zn. 33 Cdo 2164/2010, nebo ze dne 9. října 2013, sp. zn. 30 Cdo 1120/2013.
- ⁸ Srov. § 1896 nového občanského zákoníku
- ⁹ K tomuto viz § 1897 odst. 2 nového občanského zákoníku

SUMMARY

SADECKÝ, L.: ASSIGNMENT OF RECEIVABLE AND IMPACT TOWARDS ARBITRATION AGREEMENT

This article deals with some interpretative doubts within the assignment of receivable and the impact towards the arbitration

- ¹⁰ V podrobnostech viz § 106 občanského soudního řízení, kdy je v některých případech možno i přes sjednanou rozhodčí smlouvu projednat věc před obecným soudem.
- ¹¹ Samostatné, resp. exkluzivní postavení rozhodčí smlouvy je v současné době dovozováno, resp. presumováno z díkce § 2 odst. 4 zákona o rozhodčím řízení, a to konkrétně z části „tak i na otázku právní platnosti těchto právních vztahů“.
- ¹² Dopady ustanovení § 2 odst. 5 zákona o rozhodčím řízení toliko na případy universální sukcese váže CHALUPA, L. v článku „Postoupení pohledávky a rozhodčí doložka“ ze dne 9. listopadu 2010 uveřejněném <https://www.epravo.cz/top/clanky/postoupeni-pohledavky-a-rozhodci-dolozka-67466.html>
- ¹³ Převzato od OLÍK, M., MAISNER, M., POKORNÝ, R., MÁLEK, P., JANOUŠEK, M. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů – Komentář, 2. vydání, Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 11
- ¹⁴ Převzato od LISSE, L. Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů s komentářem, Linde, 2012, s. 113 a 114
- ¹⁵ Převzato od BĚLOHLÁVEK, A. J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů – Komentář, 2. vydání, C. H. Beck, 2012, s. 142
- ¹⁶ Převzato ze str. 6 tištěné brožury „Proč jít se sporem k Rozhodčímu soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky“, kde jsou jako její spoluautoři uváděni KARFÍKOVÁ, M., RŮŽIČKA, K., MORAVCOVÁ, M.
- ¹⁷ Konkrétně lze odkázat na rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 9. května 2017, sp. zn. 23 Cdo 4788/2016
- ¹⁸ Rozhodčí soud v Praze při HK ČR a AK ČR
- ¹⁹ Viz § 15 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení
- ²⁰ Srov. § 8 nového občanského zákoníku
- ²¹ K této otázce viz § 6 odst. 1 nového občanského zákoníku

agreement. In addition to correcting views, it provides additional views into the issue. The issue of legal succession and the arbitration agreement is explicitly described in the Act on arbitration procedure.

Petr Štillip

RUČENÍ ČLENŮ SPOLEČENSTVÍ VLASTNÍKŮ ZA DLUHY SPOLEČENSTVÍ

Dle aktuálních dat Českého statistického úřadu v České republice existuje bezmála 65 tisíc společenství vlastníků jednotek.¹ S ohledem na takto vysoký počet je bezpochyby žádoucí, že společenství vlastníků má v základním kodexu občanského práva obsaženou speciální úpravu,² jež reflektuje zvláštní účel, ke kterému jsou tato společenství zřizována. V souvislosti s primárním tématem předkládaného článku nelze nezmínit, že koncepce těchto právnických osob zakládáných s cílem zajištění správy domu a pozemku byla do zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „občanský zákoník“) převzata z aktuálně již neúčinného Zákona č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen jako „Bytový zákon“). Shora zmiňovaná zvláštní úprava se tak týká i ručení členů společenství vlastníků za dluhy společenství, o kterém bude v tomto článku podrobněji pojednáno níže.

Detailnějším vymezením a popisu společenství vlastníků, včetně jeho stanov, jsem se věnoval již v předchozích článcích, proto si na ně dovolím v této části odkázat. Tento příspěvek je však věnován problematice ručení členů společenství vlastníků za dluhy tohoto společenství. Mám za to, že tato

problematika je v současné době stále aktuální, neboť i přes zjevné snahy zákonodárce legislativa v České republice dosud nedokázala najít odpovídající rovnováhu mezi právy a povinnostmi věřitelů a jejich dlužníků, kteří se ocitnou s úhradou svého dluhu pozadu. Pokud se společenství vlastníků ocitne v pozici dlužníka v prodlení s plněním ve prospěch svých věřitelů, občanský zákoník z důvodu posílení pozice věřitelů těchto právnických osob v ustanovení § 1194 odst. 2 konstituuje zákonný ručitelský závazek za dluhy společenství vlastníků, který v zásadě stihá veškeré členy tohoto společenství. Tohoto zákonného ručení se nemůže žádný vlastník bytové jednotky v domě, kde je založeno a řádně vzniklo předmětné společenství vlastníků, nikterak zprostit, neboť každý tento vlastník předmětné nemovité věci je *ex lege* členem společenství, a to zcela bez ohledu na to, zda projeví (či neprojeví) svoji vůli.

Věta druhá v předchozím odstavci zmiňovaného ustanovení občanského zákoníku pak tvoří východisko tohoto článku, přičemž obsahuje následující právní normu: „Za dluhy společenství vlastníků ručí jeho člen v poměru podle velikosti svého podílu na společných částech.“

I. RUČENÍ A ODPOVĚDNOST

Institut ručení jakožto jeden z mnoha obligačních právních instrumentů sloužících k zajištění dluhu existoval v tuzemském právním řádu již před účinností občanského zákoníku. Vedle obecné úpravy v kodexu obchodního práva³ byl normován i v ustanovení § 13 odst. 7 shora uvedeného bytového zákona. Občanský zákoník tak v oblasti právní úpravy společenství vlastníků převzal z bytového zákona obdobnou koncepci ručení, nelze si však nevšimnout, že od 01. 01. 2014

došlo k jistému terminologickému zpřesnění ve smyslu toho, že termín „závazek“ byl nahrazen dle mého názoru laicky přijatelnějším a puristicky přesnějším slovem dluh. Tato skutečnost je mimo jiné dána i tím, že zákonodárce od výše uvedeného data důsledně rozlišuje mezi závazkem (obligací) jakožto právním vztahem – relací mezi dvěma (či více osobami) a dluhem, který je v současném pojetí chápán jako povinnost uspokojit právo věřitele splněním.⁴

Ručitelský závazek může obecně vzniknout dvěma způsoby, a to dobrovolným právním jednáním ručitele nebo *ex lege*; v případě ručení členů společenství vlastníků za dluhy tohoto společenství se pochopitelně jedná o ručení zákonné, které v zásadě vzniká vkladem vlastnického práva k předmětné bytové jednotce nacházející se v domě, kde společenství vlastníků bylo řádně založeno a vzniklo. Dobrovolnost tohoto zákonného ručení tak spočívá pouze v tom, že konkrétní osoba se může svobodně rozhodnout, zda si koupí či nekoupí vybranou bytovou jednotku.

S ohledem na shora uvedené lze konstatovat, že společenství vlastníků za úhradu svých dluhů nese právní odpovědnost. Porušením této právní odpovědnosti (např. pozdní úhradou pravidelných plateb) tak mohou společenství vlastníků vznikat další povinnosti (typicky povinnost k úhradě smluvní pokuty či úroků z prodlení apod.). Na tomto místě je nutné zdůraznit, že společenství vlastníků však za úhradu svých dluhů neručí, ale odpovídá, což vyplývá i z logiky věci, neboť existence institutu ručení předpokládá minimálně tři od sebe odlišné subjekty, a to věřitele, dlužníka a ručitele, kterým nebude v případech uvedených v tomto článku nikdo jiný než vlastník bytové jednotky – tedy člen společenství vlastníků.

II. PODSTATA RUČITELSKÉHO ZÁVAZKU

Vzhledem k tomu, že občanský zákoník v části týkající se společenství vlastníků neobsahuje detailnější úpravu ručení, je nabitelní, že na tento zákonný ručitelský závazek se použijí přiměřeně⁵ obecná ustanovení o ručení, která jsou obsažena v ustanoveních § 2018–2028 občanského zákoníku, a která se primárně týkají ručitelského závazku vznikajícího na základě volního právního jednání mezi osobami.

S ohledem na shora uvedené lze konstatovat, že i ručitelský závazek členů společenství vlastníků za dluhy této právnické osoby je akcesorický, tedy je vázán pouze na existující a platný dluh společenství. Předmětný právní vztah má rovněž subsidiární povahu, což fakticky znamená, že věřitel se musí s požadavkem na úhradu svého dluhu obrátit nejprve na dlužníka, a to ve většině případů písemnou formou. Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 2006,⁶ které je s ohledem na znění ustanovení § 2021 odst. 1 občanského zákoníku bezpochyby použitelné i za současné právní úpravy, je úspěšné uplatnění práva věřitele proti ručiteli navázáno na skutečnost, že věřitel předtím vyzval dlužníka (v tomto případě společenství vlastníků), aby v přiměřené lhůtě dluh uhradil. Korektivem tohoto požadavku na písemnou formu je například nepochybnost o tom, že dlužník i přes případnou výzvu svůj dluh nesplní.⁷

III. RUČENÍ VLASTNÍKŮ JEDNOTEK ZA ÚVĚR SPOLEČENSTVÍ VLASTNÍKŮ

Jelikož bytový fond v České republice je poměrně zastaralý, v současné době je mnoho bytových domů rekonstruováno. Pokud

však společenství vlastníků nemá dostatek finančních prostředků na předmětnou rekonstrukci (zpravidla ve fondu oprav), nezbyde této právnické osobě ničeho jiného, než si za tímto účelem vzít úvěr u některé z vybraných bankovních institucí. Na internetových stránkách lze najít velké množství nabídek úvěrů speciálně určených pro společenství vlastníků jednotek (či pro bytová družstva), a to převážně takových, které nevyžadují pro uvolnění finančních prostředků žádné věcné právní zajištění (pro srovnání hypoteční úvěr určený fyzickým osobám bez současného zajištění jeho splnění zástavním právem je v současné době nemyslitelný). Tato skutečnost je tak zcela jistě dána existencí zákonného ručení členů společenství vlastníků za dluhy společenství, neboť úvěrující banka má splnění dluhu, za který odpovídá společenství vlastníků, zajištěno ručením všech vlastníků bytových jednotek v předmětném domě. Velkou výhodou tohoto ručitelského závazku je nespornost jeho existence, a to s ohledem na zákonný vznik a trvání.

Jak již bylo předestřeno v úvodu tohoto článku, člen společenství vlastníků se nemůže své zákonné ručitelské povinnosti nikterak zprostit. Pokud se konkrétní vlastník bytové jednotky nemá zájem podílet na splácení úvěru, za jehož úhradu odpovídá společenství vlastníků, může tento člen společenství složit na bankovní účet společenství vlastníků peněžní prostředky dopředu, a to ve výši jeho podílu na společném dluhu; v tomto případě lze bez dalšího doporučit, aby byla tato úhrada daného vlastníka (včetně specifikace konkrétní bytové jednotky, ke které se váže) zaznamenána do zápisu z usnesení shromáždění společenství vlastníků. Toto plnění (za účelem úhrady části úvěru) je však účinné pouze interně v rámci dané právnické osoby a je nutné zdůraznit, že konkrétní člen společenství vlastníků se tímto krokem nezbaví své zákonné ručitelské povinnosti.

V konečném důsledku pak není vyloučeno, že v případě nesplácení úvěru ze strany společenství vlastníků se financující banka obrátí i na tohoto člena společenství s požadavkem na úhradu dluhu ve výši, za kterou ze zákona ručí. S ohledem na tuto skutečnost tak shora nastíněný postup nelze považovat za doporučený, neboť není vyloučeno, že by nakonec daný vlastník bytové jednotky jistou část úvěru uhradil v zásadě dvakrát. Jelikož každý člen společenství vlastníků ručí za dluhy společenství podle velikosti svého podílu na společných částech, nelze v tomto případě hovořit o solidaritě ručitelů. Na druhou stranu je nutné zdůraznit, že co se týče konkrétní výše, vlastníci jednotek ručí za dluhy společenství celým svým majetkem neomezeně, jedinou limitou je pouze zmiňovaná velikost podílu na společných částech bytového domu.

V souvislosti se shora uvedeným příkladem se nabízí i otázka, jak naložit s mimořádným (již poskytnutým) plněním vlastníka bytové jednotky ve prospěch společenství vlastníků v případě, že tento vlastník bude chtít převést své vlastnické právo k bytové jednotce na třetí osobu. V ustanovení § 1186 odst. 1 občanského zákoníku je zakotveno pravidlo, podle něž při převodu vlastnického práva k bytové jednotce není společenství vlastníků povinno příspěvky na správu domu ke dni účinnosti převodu vypořádat. S ohledem na uvedené zákonné ustanovení je tak žádoucí, aby tento mimořádný příspěvek byl například zohledněn v kupní ceně za předmětnou bytovou jednotku.

IV. ZÁVĚR

Na závěr je nutné zdůraznit, že společenství vlastníků jakožto zákonná fikce ve většině případů nevlastní žádné hodnotnější movité (případně i nemovité) věci; rovněž je

třeba uvést, že zákonodárce explicitně zakázal společenství vlastníků účastnit se jakéhokoliv podnikání, byť by toto podnikání bylo nepřímé, což vylučuje například i sebeměně rizikový způsob investování. Důvodová zpráva k občanskému zákoníku ohledně zázkazu podnikání společenství vlastníků uvádí následující: „To má své odůvodnění mj. i zákonným ručením vlastníků jednotek za dluhy společenství.“ Pokud pomineme případné výnosy z vkladů na bankovních účtech, pak společenství vlastníků může kontinuálně získávat finanční prostředky určené pro své věřitele v zásadě jediným způsobem, a to od svých členů.

S ohledem na výše uvedené tak v případě absence zákonné ručiteléské povinnosti jednotlivých členů společenství vlastníků si lze jen stěží představit, že by jednotliví věřitelé byli ochotni bez jakéhokoliv dalšího zajištění uzavírat se společenstvím vlastníků smlouvy, byť by se týkaly „pouze“ dodávek energií či svozu odpadu; poskytnutí úvěru ze strany bank bez zajištění např. zástavními právy na jednotlivých bytových jednotkách by tak bylo prakticky nerealizovatelné. Zakotvení zákonného ručiteléského závazku do občanského zákoníku v obdobném znění, jaké obsahoval bytový zákon, tak vnímám jako racionální a žádoucí. Pokud by právní řád nepřelal předmětnou právní úpravu, de facto by se tím celý proces poskytnutí úvěru

ve prospěch společenství vlastníků značně zkomplikoval, neboť by vyžadoval vzájemnou součinnost všech členů společenství, která by směřovala buď k obligačnímu, nebo k věcnému zajištění dluhu úvěrující banky. Tento postup by byl zcela jistě velmi zdlouhavý, neboť nalezení vzájemného konsensu všech vlastníků jednotek, byť nad marginální otázkou, bývá v některých bytových domech téměř nemyslitelné.

Poznámky:

- ¹ Počet společenství vlastníků jednotek roste | ČSÚ. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-spolecenstvi-vlastniku-jednotek-roste>
- ² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 1194 a násl.
- ³ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, § 303 a násl.
- ⁴ HULMÁK, M. § 1721 [Právo na plnění]. In: HULMÁK, M., PETROV, J., LAVICKÝ, P., DVOŘÁK, B., ŠILHÁN, J., DÁVID, R., RICHTER, T., LASÁK, J.. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1. ISBN 978-80-7400-535-0
- ⁵ NOVOTNÝ, M., HOLEJŠOVSKÝ, J. § 1194 [Definice společenství vlastníků]. In: NOVOTNÝ, M., HORÁK, T., HOLEJŠOVSKÝ, J., OEHM, J. Bytové spoluvlastnictví a bytová družstva. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2016, s. 148. ISBN 978-80-7400-602-9.)
- ⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2007, sp. zn. 26 Odo 786/2006
- ⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2021 odst. 1 a násl.

SUMMARY

ŠTILLIP, P.: THE LIABILITY OF MEMBERS OF THE OWNERS' DEBTS FOR COMMUNITY

This paper addresses the issue of the liability of members of community owners for the debts of this community. This issue is still up to date because, despite the legislature's apparent efforts, legislation in the Czech

Republic has not yet been able to find an appropriate balance between the rights and obligations of creditors and their debtors who are behind their debt. The article tries to point out the problem and tries to outline the solution to the problem.

OBCHODNÍ KORPORACE – ČLEN STATUTÁRNÍHO ORGÁNU – MANAŽERSKÁ SMLOUVA – VĚCNÁ PŘÍSLUŠNOST

Právní věta:

Pokud člen statutárního orgánu a obchodní korporace uzavřou vedle smlouvy o výkonu funkce (§ 66 odst. 2 obch. zák. – od 1. 1. 2014 platí ust. § 59 NOZ) souběžně i smlouvu „manažerskou“ na výkon některých činností spadajících do působnosti statutárního orgánu, v níž sjednají režim zákonníku práce, není tato smlouva neplatná, musí však splňovat požadavky kladené na smlouvy o výkonu funkce (obsah, formu, potřebu schválení) a takovéto ujednání nečiní tento vtaň pracovněprávním.

V manažerské smlouvě se nelze odchýlit zejména od pravidel upravujících vznik a záNIK funkce člena statutárního orgánu, předpokladů výkonu funkce, odměňování, výkonu s péčí řádného hospodáře apod.

K projednání a rozhodnutí sporu ze smlouvy „manažerské“ uzavřené mezi

členem představenstva obchodní korporace a korporací, jejímž předmětem je úprava vzájemného vztahu při plnění povinností spadajících do působnosti představenstva je v prvním stupni věcně příslušný krajský soud (§ 9 odst. 3 písm. h) o.s.ř.).

[Výňatek z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11.4. 2018, sp. Zn.31 Cdo 4831/2018 (upraveno pro publikační účely – plný text viz www.nsoud.cz)]

Z odůvodnění:

Okresní soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 24. 6. 2016, č. j. 19 C 142/2011-370, zastavil řízení v části, v níž se žalobkyně domáhala zaplacení zákonného úroku z prodlení z částky 2 374 157 Kč za dobu od 26. 10. 2011 do 5. 12. 2011 (výrok I.), zamítl žalobu o zaplacení 2 374 157 Kč spolu se zákonným úrokem z prodlení za dobu od 6. 12. 2011 do zaplacení (výrok II.) a rozhodl o nákladech řízení (výroky III. až V.).

Soud prvního stupně vyšel (mimo jiné) z toho, že:

- i) Žalovaný byl v době od 3. 7. 2003 do 26. 11. 2010 předsedou představenstva společnosti P., a. s., identifikační číslo osoby 24654868 (dále též jen „společnost“).
- ii) Společnost (jednající místopředsedou představenstva) jmenovala žalovaného (ke dni 3. 7. 2003) do funkce generálního ředitele.
- iii) Dne 30. 12. 2008 uzavřeli společnost jako zaměstnavatel (jednající místopředsedou představenstva) a žalovaný jako zaměstnanec smlouvu o individuálních pracovních a platových podmínkách na pozici generálního ředitele (dále též jen „manažerská smlouva“).
- iv) Náplní práce generálního ředitele byly tytéž činnosti, které spadaly do působnosti představenstva (zejména obchodní vedení společnosti).
- v) Mzda generálního ředitele činila dle manažerské smlouvy 80 000 Kč měsíčně (článek III bod 1 smlouvy).

vi) Za dobu od 1. 10. 2009 do 31. 12. 2010 zaplatila společnost žalovanému na základě manažerské smlouvy na mzdě a dalších odměnách celkem 2 374 157 Kč.

vii) Žalovanému byl (v souladu s rozhodnutím valné hromady) vyplacen v roce 2010 podíl na zisku (tantiéma) za předchozí účetní období ve výši 120 000 Kč. Tantiéma ve stejné výši mu byla vyplacena i v roce 2009.

Na takto ustaveném základu soud prvního stupně – odkazuje na rozsudek Vrhelního soudu v Praze ze dne 21. 4. 1993, sp. zn. 6 Cdo 108/92, uveřejněný pod číslem 13/1995 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, a dále např. na rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2004, sp. zn. 21 Cdo 737/2004, ze dne 29. 9. 2004, sp. zn. 21 Cdo 894/2004, či ze dne 4. 11. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1634/2004 – uzavřel, že žalovaný nemohl vykonávat činnost člena statutárního orgánu společnosti v pracovním poměru, neboť výkon funkce člena statutárního orgánu není druhem práce ve smyslu pracovních předpisů a vztah mezi žalovaným a společností je tak třeba posoudit dle zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném do 31. prosince 2013 (dále též jen „obch. zák.“); manažerská smlouva je proto absolutně neplatná.

Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 7. 2. 2017, č. j. 47 Co 310/2016-407, k odvolání obou účastníků rozsudek soudu prvního stupně potvrdil ve výrocích II. a V. (první výrok), změnil jej ve výrocích III. a IV. (druhý a třetí výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (čtvrtý výrok).

Odvolací soud – obsáhle cituje z rozsudků Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2004, sp. zn. 21 Cdo 737/2004, ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2379/2010, a ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. 21 Cdo 1781/2012, a dále z nálezu Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2016, sp. zn. I. ÚS 190/15 – zdůraznil, že „zastává stanovisko absolutní vázanosti nálezu Ústavního soudu, která vyplývá přímo z nálezu Ústavního

soudu sp. zn. II. ÚS 287/96 a článku 89 odst. 2 Ústavy České republiky“.

S odkazem na závěry Ústavního soudu odvolací soud uzavřel, že manažerská smlouva není neplatná. „I přes dosavadní judikaturu je tedy nutné“ – podle odvolacího soudu – „konstatovat, že i v konkrétním případě je žalovaného při výkonu závislé práce ve funkci generálního ředitele potřebné chránit pracovní právními normami za účelem zvláštní zákonné ochrany zaměstnance“.

Jelikož valná hromada společnosti neudělila „souhlas s plněním ve formě odměny generálního ředitele“, odvolací soud – poukazuje na ustanovení § 66 odst. 3 obch. zák., ve znění účinném do 31. 12. 2011 – dovodil, že smluvní ujednání o výši odměny (obsažené v manažerské smlouvě) není účinné. Avšak „za situace, kdy žalovaný jako generální ředitel a současně předseda představenstva pobíral za svoji práci pouze jedno finanční plnění v dobré víře, měl by být chráněn stejně, jako každý jiný zaměstnanec“. V této souvislosti odvolací soud poukázal na článek 28 Listiny základních práv a svobod a článek 7 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech (uveřejněného pod č. 120/1976 Sb.). Odměnu vyplacenou žalovanému odvolací soud považoval za „spravedlivou a obvyklou“.

Jelikož shodně se soudem prvního stupně odvolací soud neshledal, že by žalovaný zřejmě přispěl k nepříznivým hospodářským výsledkům společnosti a jejímu úpadku, a za důvodné nepovažoval ani další námitky žalobkyně, rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o věci samé potvrdil jako věcně správný.

Dovolání a jeho přípustnost

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), dovozuje, že napadené rozhodnutí spočívá na

řešení otázky platnosti manažerské smlouvy uzavřené mezi žalovaným (jako členem statutárního orgánu společnosti) a společností na činnost spadající do působnosti statutárního orgánu, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od (dovolatelkou citované) ustálené judikatury Nejvyššího soudu.

Tříčlenný senát číslo 27, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při posouzení otázky platnosti smlouvy uzavřené mezi členem představenstva akciové společnosti jakožto „zaměstnancem“ a akciovou společností jakožto „zaměstnavatelem“ na výkon činností spadajících do působnosti statutárního orgánu a „podřízené“ režimu zákoníku práce k právnímu názoru odlišnému od toho, který byl vyjádřen (mimo jiné) v rozsudcích Nejvyššího soudu ze dne 17. srpna 2004, sp. zn. 21 Cdo 737/2004, ze dne 29. 9. 2004, sp. zn. 21 Cdo 894/2004, ze dne 4. 11. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1634/2004, ze dne 16. 12. 2010, sp. zn. 21 Cdo 4028/2009, ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2379/2010, ze dne 17. 9. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3066/2013, ze dne 19. 1. 2017, sp. zn. 21 Cdo 3613/2015, ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. 21 Cdo 1355/2017, či ze dne 22. 8. 2017, sp. zn. 21 Cdo 1876/2017, a v usneseních Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2005, sp. zn. 26 Cdo 781/2005, či ze dne 26. 2. 2016, sp. zn. 21 Cdo 3180/2015.

Z citovaných rozhodnutí se podává, že smlouva uzavřená mezi členem statutárního orgánu obchodní společnosti (jakožto „zaměstnancem“) a obchodní společností (jakožto „zaměstnavatelem“) v režimu zákoníku práce, na jejímž základě má člen statutárního orgánu vykonávat činnosti (práci), jež spadají do působnosti statutárního orgánu (zpravidla obchodní vedení společnosti), je neplatná pro rozpor se zákonem.

Senát 27 však dospěl – a to i ve světle nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 190/15 – k závěru, že takto uzavřená smlouva není neplatná jako celek; neplatná jsou pouze ta

případná ujednání (části smlouvy), která odporují donucujícím právním normám, zejména jde-li o právní normy upravující vztah mezi členem statutárního orgánu obchodní společnosti a touto obchodní společností, popř. jejími věřiteli. Proto rozhodl o postoupení věci podle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu (dále též jen „velký senát“).

Rozhodnutí velkého senátu

Velký senát pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

Odvolací soud založil své rozhodnutí na závěru, podle něhož je manažerská smlouva uzavřená mezi společností a žalovaným platným právním úkonem, v důsledku čehož je na žalovaného třeba hledět jako na zaměstnance a poskytnout mu ochranu „jako každému jinému zaměstnanci“. Na tomto základě pak dovodil, že přes neúčinnost ujednání o odměně (mzdě) má žalovaný právo na „spravedlivou a obvyklou“ odměnu.

Otázka platnosti manažerské smlouvy je tudíž otázkou hmotného práva, na jejímž posouzení napadené rozhodnutí závisí (a žalovaný se mylí, usuzuje-li opačně) a při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu; dovolání je proto přípustné podle § 237 o. s. ř. k jejímu vyřešení.

S ohledem na skutkové okolnosti projednávané věci je pro její posouzení rozhodný zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“) a zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále též jen „obch. zák.“) [srov. § 3028 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, a § 775 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)].

Jelikož manažerská smlouva byla uzavřena dne 30. 12. 2008 a žalobkyně se domáhá vrácení plnění poskytnutého podle této smlouvy za dobu od 1. 10. 2009 do 31. 12. 2010, je pro další úvahy Nejvyššího soudu rozhodný obchodní zákoník ve znění účinném do 31. 12. 2011 (tedy ve znění před účinností zákona č. 351/2011 Sb., jímž bylo do obchodního zákoníku včleněno ustanovení § 66d).

V nálezu sp. zn. I. ÚS 190/15 Ústavní soud dovodil, že popsané argumenty odporují subjektivnímu právu na svobodné jednání v zákonných mezích a zásadě *pacta sunt servanda*, plynoucím z článku 1 odst. 1 Ústavy České republiky a článku 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, a neodůvodňují závěr o neplatnosti „pracovní“ smlouvy uzavřené mezi obchodní korporací a členem jejího statutárního orgánu na výkon činností spadajících do působnosti statutárního orgánu (body 43 až 48, bod 56 nálezu).

Ústavní soud, poukazuje na autonomii vůle a smluvní svobodu a z nich vyvěrající základní princip výkladu smluv, podle něhož je třeba upřednostnit výklad smlouvy, který nezakládá neplatnost smlouvy, před takovým výkladem, který neplatnost smlouvy zakládá, jsou-li možné oba výklady, uzavřel, že „z pracovněprávního pohledu (...) není důvod, pro který by nemohl člen statutárního orgánu vykonávat svou činnost nebo její část na základě smlouvy, v níž bude ujednan režim zákoníku práce“ (bod 47 nálezu). Otázku, zda takovému ujednání brání právní úprava obchodních korporací, pak Ústavní soud ponechal otevřenou (body 50 až 55 nálezu).

Podle § 66 obch. zák. vztah mezi společností a osobou, která je statutárním orgánem nebo členem statutárního či jiného orgánu společnosti anebo společníkem při zařizování záležitostí společnosti, se řídí přiměřeně ustanoveními o mandátní smlouvě, pokud ze smlouvy o výkonu funkce, byla-li uzavřena,

nebo ze zákona nevyplývá jiné určení práv a povinností. Závazek k výkonu funkce je závazkem osobní povahy. Smlouva o výkonu funkce musí mít písemnou formu a musí být schválena valnou hromadou nebo písemně všemi společníky, kteří ručí za závazky společnosti neomezeně (odstavec druhý). Jakékoliv plnění společnosti ve prospěch osoby, jež je orgánem společnosti nebo jeho členem, na které neplyne právo z právního předpisu nebo z vnitřního předpisu, lze poskytnout pouze se souhlasem valné hromady, nebo je-li přiznáno ve smlouvě o výkonu funkce. Společnost plnění neposkytne, jestliže výkon funkce zřejmě přispěl k nepříznivým hospodářským výsledkům společnosti, anebo při zaviněném porušení právní povinnosti v souvislosti s výkonem funkce (odstavec třetí).

Současně platí, že členové statutárního orgánu obchodní korporace nevykonávají činnosti spadající do náplně této funkce (do působnosti statutárního orgánu) ve vztahu nadřízenosti a podřízenosti dle pokynů obchodní korporace. Naopak, je to právě statutární orgán (jeho členové), kdo (jako výkonný orgán) řídí činnost obchodní korporace (v poměrech akciové společnosti srov. § 191 odst. 1 a – jde-li o obchodní vedení – i § 194 odst. 4 in fine obch. zák.). Jinými slovy, činnost (člena) statutárního orgánu není závislou prací ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.

Shora řečené však neznamená, že by si člen statutárního orgánu a obchodní korporace nemohli ujednat, že se jejich vztah – v mezích nastavených kogentními právními normami – řídí zákoníkem práce. Ustanovení § 2 odst. 1 zákoníku práce nebrání tomu, aby na základě vůle stran byly zákoníku práce podřízeny i vztahy, jejichž předmětem není výkon závislé práce (srov. bod 45 nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 190/15).

Z logiky věci se podává, že ujednání o „podřízení“ režimu zákoníku práce přichází

v úvahu pouze u vztahů, jejichž povaha to připouští. Takovým je i vztah mezi členem statutárního orgánu a obchodní korporací, jehož předmětem je výkon činností spadajících do působnosti statutárního orgánu, a to zpravidla za úplatu.

Člen statutárního orgánu a obchodní korporace se tedy mohou odchýlit od pravidla vyjádřeného v § 66 odst. 2 větě první obch. zák. (podle kterého se jejich vztah řídí přiměřeně ustanoveními o mandátní smlouvě) i tak, že si pro svůj vztah ujednájí režim zákoníku práce.

Jelikož však výkon funkce člena statutárního orgánu není závislou prací ve smyslu § 2 odst. 1 zákoníku práce, takové ujednání neučiní ze vztahu mezi členem statutárního orgánu a obchodní korporací vztah pracovní. Ani tehdy, „podřídí-li“ se zákoníku práce, nelze člena statutárního orgánu považovat (v rozsahu činností spadajících do působnosti statutárního orgánu) za zaměstnance (§ 6 zákoníku práce) a obchodní korporaci za zaměstnavatele (§ 7 zákoníku práce). Jejich vztah i nadále zůstává vztahem obchodněprávním, jenž se řídí obchodním zákoníkem a dále – v důsledku smluvního ujednání – těmi (v úvahu přicházejícími) ustanoveními zákoníku práce, jejichž použití nebrání kogentní právní normy upravující (především) postavení člena statutárního orgánu obchodní korporace a jeho vztah s obchodní korporací.

Popsané závěry platí obdobně i v případě, že člen statutárního orgánu a obchodní korporace uzavřou vedle smlouvy o výkonu funkce (v níž se neodchýlí od režimu nastaveného § 66 odst. 2 obch. zák.) i souběžnou „manažerskou“ smlouvu na výkon některých činností spadajících do působnosti statutárního orgánu (zpravidla na výkon obchodního vedení), v níž si sjednají režim zákoníku práce. V takovém případě je nutné na manažerskou smlouvu pohlížet jako na (svého druhu) dodatek ke smlouvě o výkonu funkce,

upravující vztah mezi členem statutárního orgánu a obchodní korporací, jde-li o výkon části činností spadajících do působnosti statutárního orgánu. Manažerská smlouva není neplatná jen proto, že ji její strany podřídily režimu zákoníku práce, avšak je na ni třeba klást stejné požadavky (co do formy, obsahu i potřeby jejího schválení příslušným orgánem obchodní korporace), jako na samotnou smlouvu o výkonu funkce.

Ujednáním obsaženým ve smlouvě o výkonu funkce (či v souběžně uzavírané „manažerské“ smlouvě) o tom, že se vztah mezi členem statutárního orgánu a obchodní korporací (jde-li o výkon funkce člena statutárního orgánu) řídí zákoníkem práce, se zásadně nelze (platně) odchýlit zejména od pravidel obchodního zákoníku upravujících vznik a zánik funkce člena statutárního orgánu, předpoklady výkonu funkce a důsledky jejich absence, odměňování členů statutárních orgánů, formu smlouvy o výkonu funkce a povinnost jejího schválení příslušným orgánem, povinnost vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře a důsledky jejího porušení. Je tomu tak proto, že uvedená pravidla je třeba s ohledem na jejich povahu (smysl a účel) nutné považovat zásadně za kogentní.

Členu představenstva akciové společnosti tudíž vzniká funkce – bez ohledu na to, že se podle smlouvy o výkonu funkce má jeho vztah se společností řídit zákoníkem práce – zpravidla účinností rozhodnutí valné hromady (dozorčí rady) o jeho volbě (§ 194 odst. 1 obch. zák.), splňuje-li všechny předpoklady výkonu funkce (§ 194 odst. 7 obch. zák.), nikoliv dnem určeným ustanovením § 36 zákoníku práce. Nesplňuje-li některý z předpokladů výkonu funkce, členem statutárního orgánu se nestane bez ohledu na to, zda se smlouva o výkonu funkce (či souběžně uzavíraná manažerská smlouva) má řídit zákoníkem práce (§ 194 odst. 7 věta druhá obch. zák.).

Také zánik funkce se zásadně řídí ustanoveními obchodního zákoníku, bez ohledu na „režim“ smlouvy o výkonu funkce (či souběžně uzavírané manažerské smlouvy). Přestane-li např. splňovat některý z předpokladů výkonu funkce, jeho funkce mu zanikne v souladu s § 194 odst. 7 větou třetí obch. zák. i v případě, že se smlouva o výkonu funkce či manažerská smlouva řídí zákoníkem práce. Totéž platí, uplynou-li tři měsíce od skončení funkčního období člena statutárního orgánu či je-li na jeho místo jmenován nový člen (§ 194 odst. 1 věta druhá a třetí, odst. 2 věta pátá obch. zák.). Neurčují-li jinak stanovy společnosti, může příslušný orgán (§ 194 odst. 1 věta první a druhá obch. zák.) člena představenstva z funkce odvolat (a tomu tato funkce zanikne) i bez udání důvodu (v tomto směru se tedy zásadně neuplatní ochrana poskytovaná zaměstnancům v podobě výpovědních důvodů – srov. § 52 zákoníku práce).

Smlouvu o výkonu funkce musí vždy (bez ohledu na její „režim“) schválit valná hromada (§ 66 odst. 2 in fine obch. zák.) a pro odměňování platí pravidla upravená v § 66 odst. 3 obch. zák. (k důsledkům nedostatku schválení ujednání o odměňování valnou hromadou srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2004, sp. zn. 29 Odo 414/2003, usnesení ze dne 27. 1. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3009/2007, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 4566/2009).

Taktéž povinnost vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře a zachovávat mlčenlivost o důvěrných informacích a skutečnostech, jejichž prozrazení třetím osobám by mohlo společnosti způsobit škodu, včetně důsledků jejich porušení (srov. zejména § 194 odst. 5 a 6 obch. zák.), stíhá člena představenstva bez ohledu na to, zda se jeho smlouva o výkonu funkce (či souběžně uzavíraná manažerská smlouva) řídí zákoníkem práce. Ani v takovém případě není povinnost člena představenstva k náhradě jím způsobené

škody omezena čtyřapůlnásobkem jeho průměrného měsíčního výdělků před porušením povinnosti, kterým způsobil škodu (§ 257 odst. 2 zákoníku práce).

Velký senát se proto odchyluje od závěrů formulovaných v rozsudcích Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 737/2004, sp. zn. 21 Cdo 894/2004, sp. zn. 21 Cdo 1634/2004, sp. zn. 21 Cdo 4028/2009, sp. zn. 29 Cdo 2379/2010, sp. zn. 21 Cdo 3066/2013, sp. zn. 21 Cdo 3613/2015, sp. zn. 21 Cdo 1355/2017, či sp. zn. 21 Cdo 1876/2017, a v usneseních Nejvyššího soudu sp. zn. 26 Cdo 781/2005, či sp. zn. 21 Cdo 3180/2015, a uzavírá, že člen statutárního orgánu obchodní korporace a tato obchodní korporace se mohou odchýlit od pravidla vyjádřeného v § 66 odst. 2 větě první obch. zák. (podle kterého se jejich vztah řídí přiměřeně ustanoveními o mandátní smlouvě) i tak, že si pro svůj vztah ujednají režim zákoníku práce. Takové ujednání však z jejich vztahu (jde-li o výkon činností spadajících do působnosti statutárního orgánu) neučiní vztah pracovněprávní; i nadále půjde o vztah obchodněprávní, který se řídí obchodním zákoníkem a dále – v důsledku smluvního ujednání – těmi (v úvahu přicházejícími) ustanoveními zákoníku práce, jejichž použití nebrání kogentní právní normy upravující (především) postavení člena statutárního orgánu obchodní korporace a jeho vztah s obchodní korporací.

Dovoláním otevřenou otázku platnosti manažerské smlouvy tudíž odvolací soud vyřešil – co do výsledku – správně.

Napadené rozhodnutí však přesto neobstojí

Je-li dovolání přípustné, přihlíží Nejvyšší soud i k jiným vadám řízení, jež mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Taková vada je dána i tehdy, rozhodoval-li v prvním stupni věcně nepřislušný soud (srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2000, sp.

zn. 20 Cdo 840/98, uveřejněného pod číslem 68/2000 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

Spor z manažerské smlouvy uzavřené mezi členem představenstva akciové společnosti a touto akciovou společností, jejímž předmětem je úprava vzájemného vztahu při plnění činností spadajících do působnosti představenstva, je sporem mezi obchodní společností a členem jejího statutárního orgánu týkajícím se výkonu funkce statutárního orgánu, k jehož projednání a rozhodnutí jsou v prvním stupni věcně příslušné krajské soudy [§ 9 odst. 3 písm. h) o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2013]. Řečené platí bez ohledu na to, zda žalobu podává sama akciová společnost, její insolvenční správce či

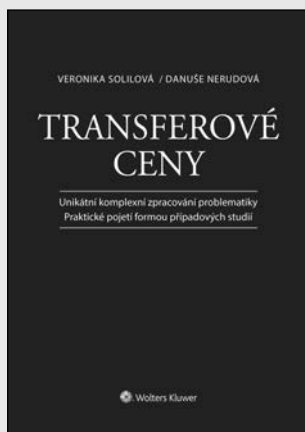
nabyvatel (tvrzené) pohledávky z manažerské smlouvy.

Rozhodl-li ve věci (jako soud prvního stupně) okresní soud, je řízení zatíženo vadou, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Nejvyšší soud proto napadený rozsudek, jakož i rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc postoupil Krajskému soudu v Hradci Králové jako soudu věcně příslušnému (§ 243e odst. 2 o. s. ř.)

*JUDr. Ing. Jan Hušek
emeritní soudce Nejvyššího soudu ČR*

Knižní novinka z nakladatelství Wolters Kluwer

Transferové ceny Unikátní komplexní zpracování problematiky Praktické pojetí formou případových studií

Veronika Solilová, Danuše Nerudová

Renomovaní autoři sepsali knihu na vysoce aktuální téma, která na knižním trhu nemá obdoby. Je přínosem pro všechny, kdo se zabývají daňovými a právními aspekty transferových cen, jejich stanovením, dokumentací či procesními otázkami s nimi souvisejícími. Velmi užitečná je pro odborníky z praxe, neboť zahrnuje praktické případové studie stanovení transferových cen.

Směrnice OECD o převodních cenách prošla vzhledem k přetrvávajícímu vývoji, jehož jsme svědkem v oblasti daňové politiky na základě boje s erozí daňových základů a přesouváním zisků, velkou a zásadní změnou. Z původně spíše teoreticky zaměřeného textu se postupně stal komplexně a prakticky zaměřený dokument, klíčový pro stanovení převodní ceny a její dokumentace pro obhajobu dodržení principu tržního odstupu. Významný a nepostradatelný vliv na oblast převodních cen, který je v publikaci zohledněn hned v několika oblastech, má také EU prostřednictvím Společného fóra pro vnitropodnikové oceňování (JTPF).

Objednat můžete na obchod.wolterskluwer.cz

OTÁZKY A ODPOVĚDI

ROZDĚLENÍ ODŠTĚPENÍM

Dceřiná společnost a. s., jejímž 100% vlastníkem je mateřská společnost s r. o., rozdělí se odštěpením část svého majetku mateřské společnosti. Konkrétně jde o nemovité věci. Rozhodný den rozdělení je 1. 1. 2018, projekt rozdělení 10. 9. 2018, zápis v katastru nemovitostí k 1. 11. 2018. V účetnictví a.s. byly nemovité věci dosud odepisovány a nemovitosti byly matce pronajímány včetně DPH. K jakému datu budou nemovité věci vyřazeny z evidence a. s.? K 1. 1. 2018, tedy rozhodnému dni rozdělení, nebo ke dni zápisu do katastru nemovitostí? Pokud je to datum rozhodného dne, budou se rušit zápisy účetních odpisů a bude se odepisovat v s. r. o.? Bude se rušit nájem včetně DPH a dělat dodatečná příznání k DPH? Jak to bude s daňovými odpisy?

ODPOVĚĎ:

Vlastnické právo k nemovitým věcem zapsaných do katastru vzniká dnem vkladu do katastru dle § 1105 občanského zákoníku. Zákon o přeměnách však obsahuje speciální úpravu, která stanoví v § 59, že právní účinky přeměny nastávají ke dni zápisu přeměny do obchodního rejstříku. To platí i pro okamžik přechodu vlastnického práva k nemovité věci, vlastnické právo přechází ke dni zápisu přeměny do obchodního rejstříku. Zápis do katastru nemovitých věcí je v tomto případě pouze deklaratorní.

Z výše uvedených důvodů přestanou účastníci fúze evidovat nájem z pohledu DPH až ode dne zápisu přeměny do obchodního rejstříku, nikoliv od rozhodného dne. Účetní odpisy bude od rozhodného dne uplatňovat nástupnická společnost. Ta také bude pokračovat v daňových odpisech započatých dceřinou společností.

PLATNOST ODPOVĚDI:

od 15. 11. 2018 do současnosti

VĚCNÉ POJMY:

– nemovité věci

SOUVISEJÍCÍ KATEGORIE:

– daň z příjmů – daň z přidané hodnoty

SOUVISEJÍCÍ PŘEDPISY:

zák. č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev

Ing. Jan Ployer

POVINNÝ AUDIT

Jaké jsou podmínky pro povinný audit firmy, která by v roce 2018 přesáhla čistý obrát 40 milionů korun? Kde bychom se dočetli více o tom, jak máme postupovat a co vše musíme splnit? Podléhá auditu i družstvo?

ODPOVĚĎ:

Povinnost ke statutárnímu auditu vyplývá z § 20 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Kromě středních a velkých účetních jednotek mohou auditu podléhat dle odst. 1 písm. c), resp. odst. 1 písm. d) malé účetní jednotky, u nichž k rozvahovému dni běžného účetního období a předchozího (minulého) účetního období dojde k překročení následujících kritérií:

- aktiva celkem 40 mil. Kč,
- roční úhrn čistého obrátu (výnosy celkem po odečtení slev) 80 mil. Kč,
- průměrný počet zaměstnanců v průběhu účetního období 50.

U akciových společností a svěrenských fondů stačí ke statutárnímu auditu v těchto dvou obdobích překročit alespoň jedno z kritérií; u ostatních účetních jednotek je nezbytné, aby byly překročeny minimálně dvě kritéria.

Z položeného dotazu vyplývá, že kritérium čistého obratu (nejde-li o obrat dle zákona o DPH) překročeno nebylo, tzn. aby družstvo podléhalo auditu, muselo by překročit bilanční sumu 40 mil. Kč a zároveň mít průměrně za účetní období více než 50 zaměstnanců.

PLATNOST ODPOVĚDI:

od 9. 11. 2018 do současnosti

VĚCNÉ POJMY:

– družstvo – audit

SOUVISEJÍCÍ KATEGORIE:

– obchodní korporace - účetnictví

SOUVISEJÍCÍ PŘEDPISY:

zák. č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Prof. Ing. Jiří Strouhal, Ph.D.

ZÁNIK SPOLEČNOSTI

Společnost – otec, matka a syn, rozdělující příjmy a výdaje v poměru 33:33:34, vedou podvojně účetnictví. Otec pověřený vedením účetnictvím 28. 10. 2018 zemřel. V evidenci společnosti je 5 automobilů – otec 1, matka 1, ostatní syn. V přiznání k silniční dani za otce uvedu 10 měsíců či 12 měsíců? Automobil je předmětem dědického řízení.

Přiznání k dani z příjmů k datu úmrtí – mohu zaúčtovat odpisy hmotného majetku k datu úmrtí nebo až k 31. 12. 2018? Jak se stanoví vypořádací podíl zemřelého společníka společnosti?

V jakém poměru se budou rozdělovat náklady a výnosy za období 29. 10. 2018 – 31. 12. 2018 mezi matku a syna, pokud nebude ukončeno dědické řízení?

Přiznání k DPH podával celou dobu (v rámci přechodných opatření) zemřelý otec. Jaké bude třeba provést v rámci

přiznání k DPH za 4. čtvrtletí 2018 úpravy a jak se stanoví jejich výše?

Syn se rozhodl, že chce od 1. 1. 2019 pokračovat v činnosti jako fyzická osoba za spolupráce matky. Jak vypořádat zůstatky účtů společnosti k 31. 12. 2018?

ODPOVĚĎ:

Je třeba předeslat, že dnes už jsou daně v Česku natolik složité, že se běžný daňový subjekt prakticky neobejde bez odborné pomoci. Což platí samozřejmě dvojnásobně v případě méně obvyklých situací a různých komplikujících skutečností, kam samozřejmě spadá rovněž úmrtí společníka společnosti podle občanského zákoníku bez právní osobnosti (dřívější sdružení bez právní subjektivity). Tazatelé lze proto doporučit vyhledat místního daňového poradce, který převezme břemeno jeho daňových starostí s řádným řešením pozůstalosti a daní zůstavitele. Nedělám zde reklamu kolegům – sám už totiž nové klienty nepřijímám – ale o letitou zkušenost, kdy české daňové kutilství laiků obvykle dříve či později přinese hořké plody daňových doměrků a sankcí...

Ohledně daňového nástupnictví při smrti daňového subjektu došlo k zásadní změně od roku 2014. Zjednodušeně ale názorně si ji můžeme přiblížit tak, že fyzicky mrtvý člověk se pro daňové účely považuje i nadále za „živého“, a to až do skončení dědického řízení o pozůstalosti. V mezidobí – mezi fyzickou a „daňovou“ smrtí – plní jeho daňové povinnosti správce pozůstalosti (zpravidla potenciální dědic) vlastním jménem na účet pozůstalosti. Zejména musí do 3 měsíců od fyzické smrti podat přiznání (tvrzení) za uplynulou část zdaňovacího období, poté jej podávat v obvyklých lhůtách a nakonec ještě do 30 dnů od „daňového úmrtí“.

Daňová povinnost nepřechází na dědice již dnem smrti zůstavitele, ale až pravomocným rozhodnutím soudu o dědictví. Totéž platí i o daňové povinnosti vzniklé na účet pozůstalosti v období mezi smrtí zůstavitele

a potvrzením nabytí dědictví soudem. Proto se do § 239a odst. 1 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů („DŘ“) dostala pro nezavěšeného dotí překvapivá formulace: „Pro účely správy daní se na právní skutečnosti hledí tak, jako by zůstavitel žil do dne předcházejícího dni skončení řízení o pozůstalosti.“.

V období mezi smrtí zůstavitele a ukončením řízení o pozůstalosti plní daňové povinnosti zůstavitele osoba spravující pozůstalost, a to vlastním jménem na účet pozůstalosti – tedy nikoli jako zástupce jménem jiné osoby. Což souvisí s § 1678 občanského zákoníku, dle kterého se správou pozůstalosti rozumí její prostá správa zahrnující i úhradu dluhů – tj. i neuhrazenou daň – související s její běžnou správou. Přiznání a hlášení týkající se daňových povinností zůstavitele tedy podává správce pozůstalosti, přičemž půjde o řádná daňová tvrzení tří typů.

Správce pozůstalosti plní daňové povinnosti vlastním jménem na účet pozůstalosti. U daně z příjmů fyzických osob je zejména povinen podat řádné daňové přiznání k dani z příjmů do 3 měsíců ode dne smrti zůstavitele, a to za část zdaňovacího období, která uplynula přede dnem jeho smrti. Jde o speciální lhůtu, kterou nelze prodloužit kvůli zpracování přiznání poradcem ani na žádost správce pozůstalosti. V tomto přiznání ještě správce může za zůstavitele naposledy využít všech daňových odpočtů, úlev a slev na dani.

Dále bude správce pozůstalosti podávat v obvyklých lhůtách řádná přiznání k dani z příjmů zůstavitele, kde ale dle speciálního § 38ga zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů dále jen („ZDP“) nelze uplatnit:

- a) nezdanitelnou část základu daně (§ 15 ZDP),
- b) slevu na dani, s výjimkou slevy za zaměstnávání zdravotně postižených dle § 35 ZDP,
- c) daňové zvýhodnění na děti.

Což platí i pro úplně poslední daňové přiznání podávané správcem pozůstalosti do

30 dnů od skončení řízení o pozůstalosti za část zdaňovacího období, která uplynula do dne předcházejícího skončení tohoto řízení.

Skutečnost, že zůstavitel byl společníkem společnosti (účastníkem sdružení) je „pouze“ dodatečnou daňovou komplikací. Za samostatně zdaňovanou část roku 2018 do jeho úmrtí se pro účely daně z příjmů vyčíslí jeho podíl na společných příjmech a výdajích, „roční“ daňové odpisy hmotného majetku v tomto přiznání za zkrácené zdaňovací období uplatnit nelze (a to ani v poloviční výši), protože nejsou splněny podmínky uvedené v § 26 odst. 6 a odst. 7 ZDP – zeměděly podnikatel se pro daňové účely považuje pro daňové účely i po fyzické smrti nadále za „daňově živého“ až do ukončení řízení o pozůstalosti. V druhém daňovém přiznání za zbývající část roku 2018 zůstavitele, které opět podává osoba spravující pozůstalost, lze uplatnit roční odpisy hmotného majetku evidovaného v obchodním majetku zůstavitele ke konci roku 2018. A v posledním přiznání zůstavitele za část zdaňovacího období předcházejícího dni skončení řízení o pozůstalosti, se v souladu s § 26 odst. 7 ZDP uplatní u hmotného majetku evidovaného na počátku daného období polovina „ročního“ odpisu – druhou půlku si bude moci daňově uplatnit dědic ve svém daňovém přiznání za dané zdaňovací období. V posledním přiznání zůstavitele bude také nutno provést příslušné jednorázové úpravy základu daně zůstavitele dle § 23 odst. 8 ZDP.

PLATNOST ODPOVĚDI:

od 3. 12. 2018 do současnosti

VĚCNÉ POJMY:

– automobil – odpisy – dědictví

SOUVISEJÍCÍ KATEGORIE:

– daň z přidané hodnoty – daň z příjmů

SOUVISEJÍCÍ PŘEDPISY:

zák. č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

zák. č. 280/2009 Sb., daňový řád

Ing. Martin Děrgel

RECENZE

Ivo Telc: Právo přírodního léčitelství. Praha: Leges 2018

Nová kniha profesora Iva Telce Právo přírodního léčitelství prezentuje českému právnickému publiku výsledek víceletého právo-vědného teoretického výzkumu, který autor prováděl na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci a který byl součástí zaměření tamější výzkumné skupiny práva duševního vlastnictví působící při katedře soukromého práva a civilního procesu. Kniha, kterou se budu zabývat, je tvořena jedenácti kapitolami, které tvoří jedenáct odborných statí pojednávajících o zdravotní péči, léčitelství a právu v kontextu nejen nového soukromého práva, ale i práva zahraničního. Některé z těchto statí vyšly již dříve samostatně časopisecky a je vsuktu přínosné, že se na knižním trhu můžeme nyní setkat s ucelenou prací. Odborně veřejná osvěta civilistickým pohledem na dané téma, kterou kniha přináší, totiž dosud neproběhla. Měl bych také podotknout, že knihu nemusíte číst plynule od části 1 po část 11. Každou kapitolu si můžete přečíst zvlášť a v libovolném pořadí, aniž by Vám cokoli uniklo.

Kniha začíná kapitolou „Svoboda volby péče o vlastní zdraví“ a autor v ní zasvěceně vysvětluje rozmanitost péče o zdraví, která spočívá nejen na konvenční zdravotní péči, resp. zdravotních službách, ale taktéž na péči duchovní a přírodně léčitelské včetně

tradiční medicíny. S tím pak nutně souvisí otázka spolehlivosti a účinnosti zvoleného druhu léčby včetně otázky míry důkazní spolehlivosti, která není u každého druhu léčby stejná včetně otázky, co z toho pro pacienta plyne. Obsah jednotlivých podkapitol naznačují již jejich názvy např. „Léčitelství a náboženství“ nebo „zákaz vázanosti státu výlučnou ideologií nebo náboženským vyznáním“.

Ve třetí kapitole nazvané „Přírodní léčitelství, tradiční vědění a duševní vlastnictví“ na str. 86 autor píše: „Od tradičního vědění a způsobu myšlení se dávným postupem racionálně oddělilo vědecké myšlení a vědecká tvorba, jež se v dnešním přírodovědně-lékařském (vědeckotechnickém) vzorci hodnotově a povahově vyznačuje redukcionismem a objektivismem...Názorový problém vzniká tehdy, jestliže tato materialistická výseč aspiruje na univerzalitu, výsadnost, nadřazenost či na pouze konvenčně poznatelnou pravdu o bytí“ Autor knihy se zde staví za pluralitní občanskou společnost založenou na snášenlivosti, podle které se konvenční biomedicína a přírodní léčitelství nevyklučují. Mám za to, že jde o významnou myšlenku, neboť odborná lékařská veřejnost se k přírodnímu léčitelství staví s odsudkem, mnohdy pouze a jen z toho důvodu, že na rozdíl od konvenční medicíny nejde v případě přírodního léčitelství o tzv. *evidence-based medicine*. Můžete však správně namítat, že i některé oblasti konvenční medicíny se tomuto kritériu vymykají. Jako příklad lze uvést psychoterapii nebo některé části psychosomatiky. Autor v knize popisuje, že přírodní léčitelství, rozdílné od některých západních zemí, není v České republice řazeno mezi zdravotnická povolání a je posuzováno jako povolání samostatné, konkrétně jako volná ohlašovací živnost. Právním důsledkem je zde rozsah nabízených zdravotních služeb, tj. zda je mezi ně zahrnuta pouze konvenční

medicína nebo také některé obory přírodní medicíny, což se projevuje v rozsahu práv pojištěnců veřejného zdravotního pojištění. Je tedy rozdílu, zda se pacient léčí v Česku nebo Švýcarsku či Německu z hlediska rozsahu nabídky zdravotních služeb a způsobu jejich hrazení. Jádrem rozsahu zdravotních služeb je tedy v zásadě pouze názorový střet o to, co společnost za zdravotní služby uzná. To co u nás bývá řazeno do léčitelství, je v jiných zemích běžnou součástí zdravotních služeb.

V osmé kapitole nazvané „Duchovní léčba jako náboženský úkon“ na str. 259 autor píše: „V případech, kdy duchovní péče o zdraví nesleduje výkon náboženské svobody, jako je tomu v některých oborech přírodního léčitelství, půjde o plnění závazku péče o zdraví podle občanského zákoníku; tudíž mluvíme o péči řádného odborníka podle obecného soukromého, tj. občanského práva.“ Autor v té souvislosti upozorňuje na významné rozhodnutí Spolkového ústavního soudu ze dne 2. 3. 2004, sp. zn. 1 BvR 784/03, v ústavní věci porušení základního práva, který ústavně konformně oddělil duchovní léčitele od běžných vystudovaných léčitelů a zdravotních služeb. Ústavní stížnosti bylo vyhověno s odůvodněním, že duchovní léčba nepodléhá veřejnoprávnímu režimu podle německého zákona o léčitelích (*Heilpraktikergesetz*), ani podle německého lékařského práva. Jako právníci si nemůžeme nevšimnout, že s uvedeným souvisí otázka ochrany práv pacientů a že občanský zákoník z roku 2012 počítá s léčiteli u závazku péče o zdraví (§ 2636 a násl. OZ). Ani v léčitelství se tedy právně neodpovídá za výsledek (uzdravení), ale za odbornou správnost vynaložené snahy o dosažení výsledku. Stejně je tomu tak samozřejmě i v případě zdravotních služeb. Mám ale za to, že toto právní východisko není mezi odbornou lékařskou veřejností dostatečně dobře známé. Otázku, zda léčitel postupoval v případě léčby pacienta správně

anebo ne, a zda přivodil pacientovi újmu, nebo nikoli, tedy musíme posoudit podle pravidel toho kterého léčitelského oboru. Třeba podle pravidel aromaterapie nebo manikúry. U duchovní léčby pak správnost odpovídá náboženským pravidlům. Konkrétním postupům přírodních léčitelů, stejně jako i rozdílům mezi léčitelstvím a zdravotními službami na trhu, se autor knihy podrobně věnuje v páté kapitole nazvané „Postupy léčitelů ve světle práva“.

Již před vydáním knihy se v Česku řešila významná otázka vhodnosti zařazení terapeuta specialisty tradiční čínské medicíny mezi zdravotnická povolání a obory zdravotních služeb, k čemuž došlo v loňském roce. Můžete také vzpomenout začlenění psychosomatiky do zdravotních služeb v roce 2013. Tento vývoj odráží dnes běžně používaný pojem integrativní medicína, která však nemá podporu u odborné lékařské veřejnosti. I touto problematikou se autor ve své knize na mnoha místech zabývá a zastává názor, že východiskem názorových střetů v této otázce není rozdělování léčby na vědeckou a nevědeckou, neboť pacientovi je zcela jedno, jaká metoda jej uzdraví. Stačí, zda léčba dává fyziologický nebo psychologický smysl. Věda, včetně té lékařské, musí být dle autora otevřená, tedy nezávislá na konkrétní ideologii či moci, která může spatřovat v léčitelství konkurenci. Vzpomněl jsem si přitom na knihu Matthew Walkera „Proč spíme“, který se výzkumu lidskému spánku věnuje jako profesor neurovědy a psychologie na Kalifornské univerzitě v Berkeley více než 20 let., a to proto, že obyčejný spánek patří stále k největším biologickým záhadám. Je to až děsivé, že se vědecky dosud nepodařilo zodpovědět tak nevědecky jednoduchou otázku, proč spíme. Jistě proto se mnou budete souhlasit, že je svobodnou volbou každého, zda na sobě zkusí přírodní léčbu, o jejíž účinnosti se mohou vést názorové spory, či přímo odsudky nebo se omezí pouze na konvenční

léčbu. Jinými slovy, při zlomené ruce bylinné čaje nepomohou, při chronickém kašli možná ano.

Obsah dalších kapitol naznačují jejich názvy „Právní status přírodních léčitelů“, „Možnost plnění závazku v přírodním léčitelství“, „Nekalé praktiky v péči o zdraví“, „Zákonodárně politický výhled na léčitelské povolání“. Mohl bych a rád, ještě dále pokračovat v analyzování autorových úvah a závěrů těchto kapitol. Tím bych však případného čtenáře knihy okrádal. Chtěl jsem proto pouze skromně naznačit, že úvah a závěrů je v celé knize vskutku mnoho a také mnohé z nich mají mimořádný význam nejen z hlediska české právní vědy ale především správní a soudní praxe.

Na závěr nutno dodat, že dílo je poslední knihou autora, která shrnuje veškeré jeho dosavadní poznatky k danému tématu, čemuž odpovídá erudovanost i formulační přesnost, s jakou je kniha psána. Recenzovaná kniha má však onu tradiční vlastnost, že není určena úplně pro všechny, neboť autorovy myšlenky obsažené v knize vůbec nejlépe vyniknou při současném studiu a promyšlení toho,

co bylo napsáno včetně dalších možných souvislostí, což se bez alespoň minimálního zájmu o oblast práva a léčitelství dobře nedá. Opět se však potvrdilo, že kdo hodně ví, je schopen vyjádřit se přesvědčivě a dokonce vyjádřit směr, jakým bychom se měli v dané právní oblasti vydat. Knihu profesora Iva Telce tak mohou doporučit čtenářům, a to zejména advokátům, soudcům, lékařům, samozřejmě rovněž i léčitelům, ale i pacientům, kteří např. utrpěli újmu v souvislosti s poskytnutím nesprávné rady léčitelem. Pro některé čtenáře může být dokonce součástí každodenní praxe.

Dovolím si ještě poznamenat, že stejné nakladatelství připravuje pro letošní rok volné pokračování recenzované knihy pod názvem Právo komplementární a alternativní medicíny, která bude mít jistě opět nezanedbatelný význam z hlediska české právní vědy.

JUDr. Petr Prchal, Ph.D.

*odborný asistent katedry soukromého práva
a civilního procesu Právnické fakulty
v Olomouci, advokát*

Knižní novinka z nakladatelství Wolters Kluwer

Klíč k soudní síni (druhé, aktualizované vydání)

**Jaromír Jirsa, Libor Vávra, Petr Meduna,
Kryštof Janek, Karel Havlíček**

Publikace Klíč k soudní síni se už při svém prvním vydání v roce 2006 stala specifickým bestsellerem v oblasti právní literatury a dočkala se několika dotisků. Důvod byl celkem jednoduchý: kniha je originální, čtivou, vskutku praktickou příručkou, zamýšlenou původně pro začínající soudce a advokáty a adepty těchto profesí, ale ukázala se jako velmi přínosný průvodce, jakýsi denní manuál a cenná příležitost pro „zopakování látky“, se kterou rádi pracují i zkušení právníci v justici i advokacii (navíc v ní řadu poučení najdou např. i notáři, soudní exekutoři, státní zástupci či insolvenční správci), ale shánějí se po ní i studenti právnických fakult, kteří se rozhodují o své budoucnosti.

Druhé, aktualizované vydání Klíče k soudní síni si tedy vyžádala sama praxe. Zkušený autorský tým vedený soudcem Ústavního soudu JUDr. Jaromírem Jirsou publikaci provedl nejen „upgrade“ původního rukopisu podle současného právního stavu, ale doplnil jej také o další praktické a zčásti i teoretické poznatky.

Objednat můžete na obchod.wolterskluwer.cz